

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนาเพื่อศึกษาถึงบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของหมู่บ้านม่วงคำกับการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในหญิงวัยแรงงาน โดยมีกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ให้ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของหมู่บ้าน จำนวน 3 คน และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่เป็นหญิงวัยแรงงาน มีอายุระหว่าง 25-59 ปี อาศัยอยู่ในหมู่บ้านม่วงคำ และบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และยินยอมให้ข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 20 คน ผลการศึกษานำเสนอด้วยตารางและคำบรรยายตามลำดับ ดังนี้

ส่วนที่ 1 บริบทของชุมชน เป็นการนำเสนอข้อมูลพื้นฐานของชุมชน ซึ่งประกอบด้วย ลักษณะทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน

ส่วนที่ 2 ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง เป็นการนำเสนอข้อมูลซึ่งประกอบไปด้วย ข้อมูลด้านอายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษาสูงสุด ลักษณะครอบครัว จำนวนบุตร การประกอบอาชีพ รายได้ต่อเดือนของครอบครัว และการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของกลุ่มสมรส

ส่วนที่ 3 การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของกลุ่มตัวอย่าง เป็นการอธิบายลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมของหมู่บ้านม่วงคำ กับการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของหญิงวัยแรงงานซึ่งประกอบด้วย ลักษณะการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ สาเหตุและโอกาสที่นำไปสู่การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เงื่อนไขที่สนับสนุนการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และผลกระทบจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่มีต่อครอบครัว รายละเอียดดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 บริบทของชุมชน

1.1 ลักษณะทางกายภาพของตำบลโป่งแยง

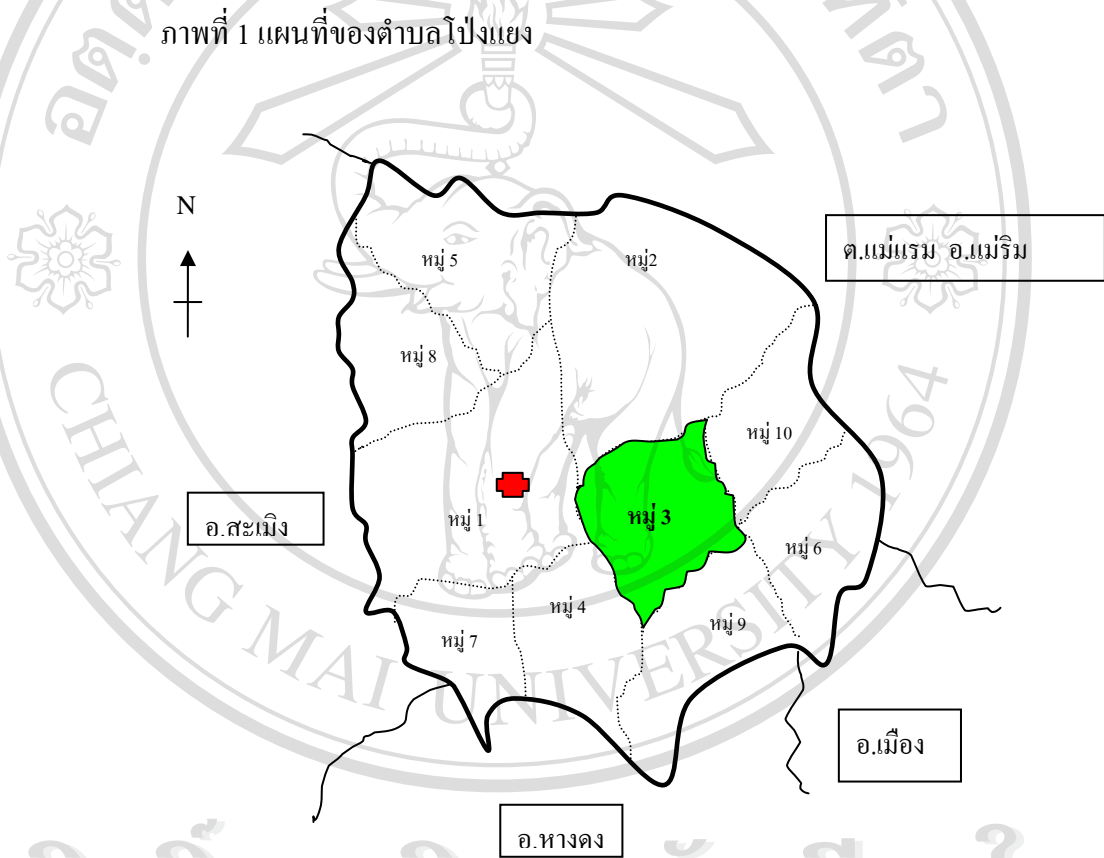
อำเภอแม่ริม อยู่ห่างจากที่ตั้งของจังหวัดเชียงใหม่ ไปทางทิศเหนือตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 107 เป็นระยะทาง 16 กิโลเมตร มีขนาดพื้นที่ 455 ตารางกิโลเมตร หรือ ประมาณ 305,380 ไร่

ตำบลโป่งแยงเป็นตำบลหนึ่งของอำเภอแม่ริม ตั้งอยู่ด้านทิศตะวันตกของอำเภอแม่ริม สภาพภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นที่ราบและภูเขาสูง ระยะทางจากตัวอำเภอแม่ริม

ถึงพื้นที่หมู่บ้านของตำบลโป่งแยง ตามเส้นทางสายแม่ริม – สะเมิง เป็นระยะทาง 16 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับพื้นที่ต่างๆ ดังนี้

ทิศเหนือ	จรดตำบลแม่ริม อำเภอแม่ริม
ทิศใต้	จรดอำเภอหางดง และ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
ทิศตะวันออก	จรดตำบลแม่ริม อำเภอแม่ริม
ทิศตะวันตก	จรดอำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่

ภาพที่ 1 แผนที่ของตำบลโป่งแยง

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright © by Chiang Mai University

All rights reserved

(ที่มา: องค์การบริหารส่วนตำบลโป่งแยง)

ตำบลโป่งแยงมีประชากรทั้งหมด 8,288 คน หลังคาเรือนทั้งหมด 1,600 หลังคาเรือน ประกอบด้วย 10 หมู่บ้าน เป็นหมู่บ้านของชาวไทยพื้นเมือง 5 หมู่บ้าน และหมู่บ้านชาวไทยภูเขาเผ่าม้งจำนวน 5 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ 1 บ้านโป่งแยงใน หมู่ 2 บ้านโป่งแยงนอก หมู่ 3

บ้านม่วงคำ หมู่ 4 บ้านกองแหะ หมู่ 5 บ้านโป่งไคร้ หมู่ 6 บ้านแม่สาใหม่ หมู่ 7 บ้านบวกจั่น หมู่ 8 บ้านบวกเตี้ย-ปางลุง หมู่ 9 บ้านผานกกก และ หมู่ 10 บ้านแม่สาบ่อย ประชากรส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพ เกษตรกรรม รองลงมา คือ อาชีพรับจ้างและ ค้าขาย มีสถานบริการสาธารณสุข 1 แห่ง คือ สถานีอนามัยบ้านโป่งแยงใน

1.2 ข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้านม่วงคำ

บ้านม่วงคำ หมู่ 3 เป็นหมู่บ้านหนึ่งของตำบลโป่งแยง อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของอำเภอแม่ริม ห่างจากตัวอำเภอแม่ริมเป็นระยะทางประมาณ 20 กิโลเมตร ตามเส้นทางสายแม่ริม-สะเมิง สภาพภูมิประเทศของหมู่บ้านเป็นพื้นที่ลาดเอียงเชิงเขา สภาพโดยรอบของหมู่บ้านเป็นภูเขาสูงชัน และมีระดับความสูงของพื้นที่ประมาณ 700-800 เมตรเหนือระดับน้ำทะเล พื้นที่ทั้งหมดของหมู่บ้านเท่ากับ 4.215 ตารางกิโลเมตร หรือ 2,634.375 ไร่ เป็นพื้นที่สำหรับการเกษตรเพียง 724 ไร่ เนื่องจากสภาพภูมิประเทศของหมู่บ้านเป็นพื้นที่ลาดเอียงเชิงเขาการปลูกสร้างบ้านเรือนและพื้นที่ทำการเกษตรส่วนใหญ่จึงตั้งอยู่บนพื้นที่ลาดเอียงสองข้างทางของถนนสายหลักในหมู่บ้าน แหล่งน้ำสำหรับการอุปโภค รวมถึงแหล่งน้ำสำหรับการเกษตรส่วนใหญ่ต้องอาศัยแหล่งน้ำจากธรรมชาติ คือ แหล่งน้ำจากลำห้วยต้นเตื่อ ลำห้วยผาพู ลำห้วยม่วงช้าง และ ลำห้วยบวกเขียด ในด้านภูมิอากาศของหมู่บ้านม่วงคำฤดูร้อนจะเริ่มตั้งแต่ปลายเดือนกุมภาพันธ์จนถึงกลางเดือนพฤษภาคม ฤดูฝนเริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคมจนถึงเดือนตุลาคม และฤดูหนาวเริ่มตั้งแต่เดือนพฤศจิกายนถึงเดือนกุมภาพันธ์ และจากสภาพภูมิประเทศและภูมิอากาศดังกล่าวจึงทำให้หมู่บ้านม่วงคำสามารถปลูกพืชเมืองหนาวได้

สำหรับอาณาเขตติดต่อของหมู่บ้านม่วงคำ นั้น มีอาณาเขตติดต่อกับพื้นที่หมู่บ้านอื่นๆของตำบลโป่งแยง ดังมีรายละเอียดดังนี้ (แสดงดังรูปภาพที่ 1)

ทิศเหนือ	จรดบ้านโป่งแยงนอก หมู่ 2
ทิศใต้	จรดบ้านผานกกก หมู่ 9
ทิศตะวันออก	จรดบ้านแม่สาใหม่ หมู่ 6 และ บ้านแม่สาบ่อย หมู่ 10
ทิศตะวันตก	จรดบ้านกองแหะ หมู่ 4 และ บ้านโป่งแยงใน หมู่ 1

1.2.1 ข้อมูลประชากรของหมู่บ้านม่วงคำ

บ้านม่วงคำมีประชากรทั้งหมดจำนวน 928 คน จำแนกออกเป็น
ประชากรชาย 485 คน ประชากรหญิง 443 คน ซึ่งแยกตามกลุ่มอายุได้ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงการจำแนกประชากรตามกลุ่มอายุ

กลุ่มอายุ	ประชากร		ประชากรรวม
	ชาย	หญิง	
แรกเกิด ถึง 4 ปี	20	12	32
5 ถึง 9 ปี	31	27	58
10 ถึง 14 ปี	38	29	67
15 ถึง 19 ปี	35	37	72
20 ถึง 24 ปี	28	38	66
25 ถึง 29 ปี	28	26	54
30 ถึง 34 ปี	62	63	125
35 ถึง 39 ปี	65	40	105
40 ถึง 44 ปี	55	36	91
45 ถึง 49 ปี	30	34	64
50 ถึง 54 ปี	29	29	58
55 ถึง 59 ปี	19	19	38
60 ถึง 64 ปี	12	10	22
65 ถึง 69 ปี	16	12	28
70 ถึง 74 ปี	8	10	18
75 ถึง 79 ปี	5	13	18
อายุ 80 ปีขึ้นไป	4	8	12
รวม	485	443	928

สำหรับกลุ่มประชากรวัยแรงงานของหมู่บ้านม่วงคำที่มีอายุระหว่าง 25-60 ปีมี
ทั้งหมด 535 คน จำแนกออกเป็น กลุ่มประชากรวัยแรงงานเพศชาย 288 คน และ กลุ่มประชากรวัย
แรงงานเพศหญิง 247 คน

1.2.2 การคมนาคม

บ้านม่วงคำ ตั้งอยู่ ห่างจากตัวอำเภอแม่ริม 20 กิโลเมตร ห่างจากองค์การบริหารส่วนตำบลโป่งแยง 2 กิโลเมตร การคมนาคมของหมู่บ้านม่วงคำต้องอาศัยถนนลาดยางสายหลักที่ตัดผ่านหมู่บ้าน โดยเส้นทางเริ่มจากบ้านโป่งแยงนอก หมู่ 1 ไปสิ้นสุดที่หมู่บ้านผานกกก หมู่ 9 ไม่มีรถประจำทางผ่าน การสัญจรของชาวบ้านต้องอาศัยพาหนะส่วนตัวเป็นหลัก ซึ่งประกอบไปด้วยรถจักรยานยนต์ และรถยนต์เพื่อเดินทางออกจากหมู่บ้าน สำหรับผู้ที่ต้องการเดินทางโดยอาศัยรถประจำทางจากตำบลโป่งแยงเพื่อไปยังอำเภอแม่ริม หรือ ตัวเมืองเชียงใหม่ ต้องออกไปขึ้นรถประจำทางบริเวณบ้านโป่งแยงนอก

1.2.3 ร้านขายของ

เนื่องจากชาวบ้านมีการตั้งบ้านเรือนตามเส้นทางที่ตัดผ่านหมู่บ้านม่วงคำเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งระยะทางที่ตัดผ่านหมู่บ้านมีความยาวตั้งแต่ต้นหมู่บ้านจนถึงท้ายหมู่บ้านมากกว่า 2 กิโลเมตร จึงทำให้ร้านค้าในหมู่บ้านมีมากถึง 7 ร้านค้า ประกอบกับหมู่บ้านม่วงคำเป็นหมู่บ้านที่ห่างจากอำเภอแม่ริมเป็นระยะทาง 20 กิโลเมตร จึงทำให้ร้านค้าในหมู่บ้านส่วนใหญ่มีลักษณะคล้ายกับตลาดสดขนาดเล็ก มีการจำหน่ายสิ่งของอุปโภคบริโภคทั้งอาหารสดและอาหารแห้ง ข้าวของเครื่องใช้ประจำวัน และร้านค้าในหมู่บ้านทุกร้านจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

1.3 ข้อมูลทางด้านสังคม

1.3.1 ลักษณะโครงสร้างครอบครัว

ลักษณะโครงสร้างครอบครัวส่วนใหญ่ยังเป็นครอบครัวขยาย ระหว่างครอบครัวมีความสัมพันธ์ในระบบเครือญาติ ก่อให้เกิดการช่วยเหลือ เอื้ออาทรซึ่งกันและกันภายในหมู่บ้าน เมื่อบ้านใดบ้านหนึ่งในหมู่บ้านมีการจัดงานขึ้น ทั้งงานบุญ งานศพ หรืองานอื่นๆ ชาวบ้านจะช่วยงานที่บ้านงานในลักษณะต่างๆ ตามบทบาทหน้าที่รับผิดชอบ ซึ่งแบ่งเป็นหน้าที่รับผิดชอบของผู้ชายและความรับผิดชอบของผู้หญิง โดยผู้ชายมีบทบาทในการจัดเตรียมสถานที่ เตรียมอุปกรณ์ต่างๆ ได้แก่ โต๊ะ เก้าอี้ เต็นท์ อุปกรณ์ในการประกอบอาหาร สำหรับผู้หญิงมีบทบาทหน้าที่ในการดูแลเรื่องอาหาร ตั้งแต่การจัดหาซื้อวัตถุดิบในการประกอบอาหาร การประกอบอาหาร และการจัดอาหารสำหรับผู้ที่มาร่วมงาน รวมทั้งการทำความสะอาดภาชนะต่างๆ ภายหลังจากดำเนินงานเสร็จสิ้น

1.3.2 ลักษณะโครงสร้างทางการศึกษา

หมู่บ้านม่วงคำมีเพียงศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพียง 1 แห่งเท่านั้น ไม่มีโรงเรียนระดับประถมศึกษาในพื้นที่ของหมู่บ้าน ดังนั้นชาวบ้านจึงส่งบุตรหลานของตนไปศึกษาในสถานศึกษาที่ตั้งอยู่นอกพื้นที่หมู่บ้านม่วงคำ ซึ่งมีทั้งการส่งบุตรหลานไปเรียนยังสถานศึกษาในหมู่บ้านโป่งแยงใน หมู่บ้านโป่งแยงนอก นอกจากนั้นยังรวมไปถึงสถานศึกษาในอำเภอแม่ริม อำเภอแม่แตง และอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

1.4 ข้อมูลทางวัฒนธรรม

ชาวบ้านม่วงคำทั้งหมดนับถือศาสนาพุทธ มีขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม และความเชื่อต่างๆ ที่คล้ายกับชาวล้านนาทั่วไปซึ่งได้แก่ เทศกาลงานบุญตานก้วย สลาก(สลากภัตร) เทศกาลยี่เป็ง เทศกาลปีใหม่เมือง ปอยหลวง เป็นต้น บ้านม่วงคำเป็นชุมชนชนบทที่มีความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นคงจะเห็นได้จากการร่วมมือช่วยเหลือกันในงานต่างๆ เช่น งานขึ้นบ้านใหม่ งานแต่งงาน งานบวช งานศพ งานปอยเข้าสังข์(ทำบุญอุทิศส่วนกุศลแก่ผู้ที่เสียชีวิตครบ 100 วัน)

สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวบ้านม่วงคำให้ความนับถือ คือ พระเกจิอาจารย์ดัง 4 ภาค ได้แก่ สมเด็จพระพุฒาจารย์โต พรหมรังสี ครูบาเจ้าศรีวิชัย หลวงปู่ทวด และ หลวงปู่แหวน เจ้าพ่อดอยแดนเป็นศาลเจ้าพ่อที่อยู่ระหว่างเขตแดนของตำบลโป่งแยงอำเภอแม่ริม และ อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ โดยชาวบ้านมีความเชื่อว่าเจ้าพ่อช่วยปกป้องรักษาไม่ให้เกิดภัยพิบัติจากवादภัย และลูกเห็บ พิธีสงฆ์พระเกจิอาจารย์ดัง 4 ภาค และพิธีกรรมการเลี้ยงเจ้าพ่อดอยแดนจะกระทำทุกปีในช่วงเดือน 9 เมือง (ตรงกับช่วงเดือน 7 ไทย) สำหรับเจ้าพ่อดอยแดนนั้น ชาวบ้านได้ขาดการสืบทอดพิธีกรรมดังกล่าวเป็นช่วงระยะเวลาหนึ่ง จนกระทั่งภายหลังหมู่บ้านประสบกับवादภัยและลูกเห็บติดต่อกัน 3 ปี ชาวบ้านจึงได้บูรณะศาลเจ้าพ่อดอยแดนโดยการสร้างศาลเจ้าพ่อขึ้นมาใหม่ และ ทำพิธีกรรมเลี้ยงเจ้าพ่อตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 โดยชาวบ้านจะรวบรวมทุนทรัพย์ตามกำลังแล้วนำมาซื้อหมู เหล้า และเครื่องบวงสรวงเจ้าพ่อในช่วงเดือน 9 เมือง และพิธีกรรมดังกล่าวได้สืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน

สำหรับความเชื่อเรื่องผี ชาวบ้านให้ความเคารพนับถือ ผีเสื้อบ้าน ผีเสื้อวัด ผีปู้ย่า และผีเจ้าที่ โดยจะมีพิธีกรรมการเลี้ยงผีเสื้อบ้านและผีเสื้อวัดในช่วงเดือน 9 เมือง เช่นเดียวกับพิธีสงฆ์พระเกจิอาจารย์ดัง 4 ภาค และ พิธีการเลี้ยงเจ้าพ่อดอยแดน การเลี้ยงผีปู้ย่านั้นจะกระทำกันในเครือญาติเดียวกันผีบรรพบุรุษ ติดต่อกันมาทางสายมารดา โดยลูกที่เป็นหญิง

เป็นผู้รับถ่ายทอด เมื่อมารดายังมีชีวิตอยู่ฝักปูย่าจะอยู่ที่เรือนของมารดา พวกลูกๆ จึงต้องไปไหว้ฝักปูย่าที่เรือนของมารดา ที่ถือว่าเป็นเรือนต้น (เรือนเค้า) เมื่อมารดาเสียชีวิตแล้ว ลูกคนโตที่เป็นหญิงจะรับเอาฝักปูย่าไปไว้ที่เรือนของตน สืบต่อกันเป็นลูกโซ่อย่างนี้ มีหลายครอบครัวที่ฝักปูย่าไม่อยู่ในเรือนเรียกกันว่าผีสุด เหตุเพราะครอบครัวนั้นมีลูกเป็นชายทั้งหมด จึงไม่มีผู้หญิงสืบทอดไว้ ซึ่งพิธีเลี้ยงฝักปูย่าขึ้นอยู่กับผู้รับถ่ายทอดว่าจะกระทำเมื่อใด สำหรับพิธีเลี้ยงผีเจ้าที่นั้น ชาวบ้านจะกระทำเมื่อเก็บเกี่ยวผลผลิตออกจากพื้นที่หมดแล้วจึงจัดพิธีเลี้ยง

1.5 ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ อาชีพปัจจุบัน และสภาพเศรษฐกิจของหมู่บ้าน

ประชากรส่วนใหญ่ของหมู่บ้าน ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งแบ่งออกเป็นประกอบอาชีพในการทำสวนจำนวน 125 ครอบครัว ประกอบอาชีพในการทำไร่ และ เลี้ยงสัตว์จำนวน 3 ครอบครัว รวมทั้งมีประชากรที่ออกไปขายแรงงานต่างถิ่นจำนวน 10 ครอบครัว ซึ่งพืชเศรษฐกิจของหมู่บ้านเป็นพืชที่สามารถให้ผลผลิตได้ดี ได้แก่ พริกหวานซึ่งแบ่งออกเป็น พริกหวานที่ปลูกจะแบ่งเป็น 2 ชนิด คือ สีแดง พันธุ์สแปดคัท และพันธุ์โทคอล สีเหลือง พันธุ์โกลเฟรม และพันธุ์เครวิน โดยราคาพริกหวานจะแบ่งเป็นเกรด A, เกรด B, เกรด C และตกเกรดสำหรับการเพาะปลูกนั้นเริ่มจากการเพาะกล้า ประมาณ 1 เดือน และจะเริ่มติดผลหลังปลูก 45-60 วัน ก็จะเริ่มเก็บเกี่ยวผลผลิตภายหลังติดผล พริกหวานมีอายุการเก็บเกี่ยวรวม 6 เดือน ซึ่งพื้นที่ 1 ไร่สามารถปลูกได้ประมาณ 4,000 ต้น สำหรับพืชเศรษฐกิจอีกชนิดหนึ่งของชาวบ้านคือ ดอกเบญจมาศ และ ซาโยเต้(มะเขือแก้ว) เนื่องจากพื้นที่สำหรับการเกษตรมีเพียง 724 ไร่ การเพาะปลูกพืชจึงอยู่ในพื้นที่จำกัดและต้องอาศัยเทคโนโลยีเข้ามาช่วย ซึ่งเทคโนโลยีที่เข้ามามีบทบาทในการเพาะปลูกพริกหวานคือ เทคโนโลยีไฮโดรโปนิกส์ หรือ การปลูกพืชโดยไม่ใช้ดิน

จากพืชเศรษฐกิจที่พื้นที่อื่นยังไม่มีการเพาะปลูก จึงส่งผลให้รายได้โดยเฉลี่ยต่อประชากรของหมู่บ้านมั่งคั่งเท่ากับ 30,955.43 บาท/คน/ปี (สรุปผลการจัดเก็บข้อมูลความเป็นพื้นฐาน ระดับตำบล พ.ศ.2548)

1.6 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านมั่งคั่ง

จากการสอบถามถึงความเป็นมาของหมู่บ้านทำให้ทราบว่า หมู่บ้านมั่งคั่งตั้งชื่อหมู่บ้านตามต้นมะม่วงคำ ต่อมาจึงเรียกชื่อเพียงบ้านมั่งคั่ง แทนชื่อ มะม่วงคำ ซึ่งในอดีตใช้เป็นสัญลักษณ์ตามแนวเส้นทางเดินของหมู่บ้าน เนื่องจากอดีตหมู่บ้านมั่งคั่งตั้งอยู่ในพื้นที่ป่ามีการเดินทางเพื่อนำผลผลิตไปขายแลกเปลี่ยนกับพื้นที่อื่น ซึ่งการนำสินค้าไปขายแลกเปลี่ยนนั้นใช้การเดินเท้าและใช้สัตว์ในการขนผลผลิต โดยมีเส้นทางเพื่อนำสินค้าไปขายแลกเปลี่ยน 2

เส้นทาง คือ เส้นทางสำหรับการเดินทางไปค้าขายยังตัวอำเภอแมริม อีกหนึ่งเส้นทางคือ การเดินเท้าผ่านอาณาเขตหมู่บ้านผานกกกในปัจจุบัน และ อำเภอหางดง เพื่อนำผลผลิตไปขายและแลกเปลี่ยน ที่อำเภอสันป่าตอง โดยสินค้าในสมัยนั้นได้แก่ เมียง หลังจากนั้นก็ซื้อข้าวของเพื่อกลับมาใช้ซึ่งได้แก่ ข้าว และเกลือ

ในอดีตบ้านม่วงคำ บ้านผานกกก และบ้านโป่งแยงใน รวมเป็นหมู่บ้านเดียวกัน โดยโรงเรียน และ วัด ตั้งอยู่ในบ้านโป่งแยงใน ต่อมาบ้านม่วงคำได้แยกออกมาตั้งเป็นอีกหนึ่งหมู่บ้านเมื่อปี พ.ศ. 2457 แต่ความผูกพันของประชาชนยังมีต่อบ้านโป่งแยงใน ด้านพุทธศาสนาที่ชาวบ้านไปทำบุญและประกอบพิธีทางศาสนา และในด้านการศึกษา โดยชาวบ้านมีการส่งบุตรหลานเพื่อเข้ารับการศึกษาระดับประถมศึกษาที่โรงเรียนบ้านโป่งแยงใน และภายหลังจากสำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษาแล้วชาวบ้านบางส่วนได้ส่งบุตรหลานออกไปเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาในอำเภอแมริม และ ในอำเภอเมืองเชียงใหม่ โดยผู้ที่ไปเรียนในพื้นที่อื่นได้เริ่มกลับมาเข้ามายังบ้านม่วงคำในปี พ.ศ. 2514

สำหรับการก่อสร้างวัดในหมู่บ้านม่วงคำเริ่มมีการก่อสร้างในปี พ.ศ. 2512 ชาวบ้านได้ทำการสร้างวัดขึ้นและทำบุญฉลองวัดในปี พ.ศ. 2513 ซึ่งปัจจุบันเป็นที่ตั้งของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก แต่เนื่องจากพื้นที่ของวัดที่มีอยู่เดิมไม่เพียงพอต่อการก่อสร้างพระวิหาร ชาวบ้านจึงได้ย้ายที่ตั้งของวัดม่วงคำจากพื้นที่เดิมมาอยู่ในพื้นที่ปัจจุบันตั้งแต่ปี พ.ศ. 2528

สำหรับในด้านการคมนาคมของหมู่บ้านม่วงคำนั้น ได้เริ่มมีการก่อสร้างถนนลูกรังเข้ามาในหมู่บ้านเมื่อปี พ.ศ. 2514 ซึ่งต่อมาได้มีการสร้างถนนลาดยางในเส้นทางเดิมในปี พ.ศ. 2525 ความเจริญอีกด้านหนึ่งของหมู่บ้านคือการเริ่มมีไฟฟ้าใช้เมื่อปี พ.ศ. 2528

ในด้านการเกษตรของหมู่บ้านม่วงคำนั้นจากการสอบถามทำให้ทราบว่า พืชเศรษฐกิจของหมู่บ้าน เริ่มต้นจากการปลูก กะหล่ำปลี ยาสูบ กระทียม หอมหัวใหญ่ เผือก มัน สตอร์เบอร์รี่ สำหรับสตอร์เบอร์รี่นั้นเป็นพืชเศรษฐกิจที่เริ่มทำรายได้ดีให้กับประชาชนในหมู่บ้าน โดยเริ่มจากการที่มีผู้นำพันธุ์สตอร์เบอร์รี่มาจากโครงการหลวงดอยอ่างขางเข้ามาปลูกในบ้านม่วงคำ เมื่อปี พ.ศ. 2523 หลังจากนั้นก็มีมีการปลูกสตอร์เบอร์รี่กันอย่างแพร่หลาย ต่อมาได้มีนำดอกเบญจมาศ และชาไฮเต้ เข้ามาปลูกเป็นพืชเศรษฐกิจแทนการปลูกสตอร์เบอร์รี่ และตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 เป็นต้นมา ได้เริ่มมีการนำพริกหวานเข้ามาปลูกในหมู่บ้านม่วงคำควบคู่กับการปลูกดอกเบญจมาศ และชาไฮเต้ จนถึงปัจจุบัน และพริกหวานก็ได้กลายมาเป็นพืชเศรษฐกิจที่ชาวบ้านส่วนใหญ่ทำการเพาะปลูก

ส่วนที่ 2 ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา ทุกคนนับถือศาสนาพุทธ มีสถานภาพสมรสคู่ โดยมีช่วงอายุระหว่าง 25 ถึง 43 ปี รายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนเท่ากับ 14,900 บาท/ครอบครัว/เดือน และทั้งหมดประกอบอาชีพเกษตรกรกรรม

ตารางที่ 2 แสดงคุณลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ให้ข้อมูล	ข้อมูลส่วนบุคคล
1	หญิงวัยแรงงาน อายุ 43 ปี สถานภาพสมรสคู่ มีบุตรชาย 2 คน คนโตอายุ 19 ปี คนเล็กอายุ 16 ปี ลักษณะครอบครัวเดี่ยว การศึกษาสูงสุด ม.3 ประกอบอาชีพเกษตรกรกรรม มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,000 บาท ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ครั้งคราว กลุ่มสมรสดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
2	หญิงวัยแรงงาน อายุ 37 ปี สถานภาพโสด การศึกษาสูงสุด ประกาศนียบัตรวิชาชีพเทคนิค (ปวท.) ครอบครัวเดี่ยว (อาศัยอยู่คนเดียว) ประกอบอาชีพเกษตรกรกรรม มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 5,000 บาท ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นครั้งคราว ไม่มีคู่สมรส
3	หญิงวัยแรงงาน อายุ 43 ปี สถานภาพสมรสคู่ มีบุตรชาย 2 คน คนโตอายุ 23 ปี คนเล็กอายุ 21 ปี ลักษณะครอบครัวขยาย การศึกษาสูงสุด ป.6 ประกอบอาชีพเกษตรกรกรรม มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,000 บาท ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นครั้งคราว กลุ่มสมรสดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
4	หญิงวัยแรงงาน อายุ 37 ปี สถานภาพสมรสคู่ มีลูก 2 คน เพศหญิงอายุ 14 ปี และ เพศชายอายุ 10 ปี ลักษณะครอบครัวขยาย การศึกษาสูงสุด ป.4 ประกอบอาชีพเกษตรกรกรรม มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,000 บาท ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นครั้งคราว กลุ่มสมรสดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
5	หญิงวัยแรงงาน อายุ 42 ปี สถานภาพสมรสคู่ มีลูก 2 คน เพศชายอายุ 16 ปี และ เพศหญิง 13 ปี ลักษณะครอบครัวขยาย การศึกษาสูงสุด ป.4 ประกอบอาชีพเกษตรกรกรรม มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 7,000 บาท ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นครั้งคราว กลุ่มสมรสดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
6	หญิงวัยแรงงาน อายุ 33 ปี สถานภาพสมรสคู่ มีลูก 2 คน เพศหญิงอายุ 15 ปี และ เพศชาย 10 ปี ลักษณะครอบครัวเดี่ยว การศึกษาสูงสุด ม.3 ประกอบอาชีพเกษตรกรกรรม มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 7,000 บาท ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นครั้งคราว กลุ่มสมรสดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

7	หญิงวัยแรงงาน อายุ 37 ปี สถานภาพสมรสคู่ มีลูก 2 คน เพศหญิงอายุ 14 ปี และ 10 ปี ลักษณะครอบครัวขยาย การศึกษาสูงสุด ป.4 ประกอบอาชีพเกษตรกรกรรม มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,000 บาท ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นครั้งคราว คู่สมรสไม่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
8	หญิงวัยแรงงาน อายุ 34 ปี สถานภาพสมรสคู่ มีลูก 2 คน เพศชายอายุ 14 ปี และ 8 ปี ลักษณะครอบครัวเดี่ยว การศึกษาสูงสุด ม.3 ประกอบอาชีพเกษตรกรกรรม มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,000 บาท ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นครั้งคราว คู่สมรสดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
9	หญิงวัยแรงงาน อายุ 37 ปี สถานภาพสมรสคู่ มีลูก 1 คน เพศชายอายุ 14 ปี ลักษณะครอบครัวขยาย การศึกษาสูงสุด ม.6 ประกอบอาชีพเกษตรกรกรรม มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,000 บาท ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นครั้งคราว คู่สมรสดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
10	หญิงวัยแรงงาน อายุ 33 ปี สถานภาพสมรสคู่ มีลูกชาย 1 คนอายุ 10 ปี ลักษณะครอบครัวขยาย การศึกษาสูงสุด ม.3 ประกอบอาชีพเกษตรกรกรรม มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,000 บาท ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นครั้งคราว คู่สมรสดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
11	หญิงวัยแรงงาน อายุ 34 ปี สถานภาพสมรสคู่ มีลูก 2 คน เพศชายอายุ 15 ปี และ 4 ปี ลักษณะครอบครัวเดี่ยว การศึกษาสูงสุด ป.6 ประกอบอาชีพเกษตรกรกรรม มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 30,000 บาท ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นครั้งคราว คู่สมรสดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
12	หญิงวัยแรงงาน อายุ 36 ปี สถานภาพสมรส หม้าย มีลูก 2 คน เพศชายอายุ 13 ปี และ 8 ปี ลักษณะครอบครัวขยาย การศึกษาสูงสุด ป.6 ประกอบอาชีพเกษตรกรกรรม มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 3,000 บาท ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นครั้งคราว
13	หญิงวัยแรงงาน อายุ 29 ปี สถานภาพสมรสคู่ มีลูก 1 คน เพศชายอายุ 4 ปี ลักษณะครอบครัวขยาย การศึกษาสูงสุด ม.6 ประกอบอาชีพเกษตรกรกรรม มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 50,000 บาท ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นครั้งคราว คู่สมรสดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

14	หญิงวัยแรงงาน อายุ 31 ปี สถานภาพสมรสคู่ มีลูก 1 คน เพศหญิงอายุ 9 ปี ลักษณะครอบครัวชาย การศึกษาสูงสุด ป.6 ประกอบอาชีพ เกษตรกรรม มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,000 บาท ค้ำเครื่องค้ำแอลกอฮอล์เป็นครั้งคราว คู่สมรส ค้ำเครื่องค้ำแอลกอฮอล์
15	หญิงวัยแรงงาน อายุ 25 ปี สถานภาพสมรสคู่ มีลูก 1 คน เพศหญิงอายุ 3 ปี ลักษณะครอบครัวชาย การศึกษาสูงสุด ม.6 ประกอบอาชีพ เกษตรกรรม มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,000 บาท ค้ำเครื่องค้ำแอลกอฮอล์เป็นครั้งคราว คู่สมรส ค้ำเครื่องค้ำแอลกอฮอล์
16	หญิงวัยแรงงาน อายุ 25 ปี สถานภาพสมรสคู่ มีลูก 1 คน เพศหญิงอายุ 4 ปี ลักษณะครอบครัวชาย การศึกษาสูงสุด ม.3 ประกอบอาชีพ เกษตรกรรม มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,000 บาท ค้ำเครื่องค้ำแอลกอฮอล์เป็นครั้งคราว คู่สมรส ค้ำเครื่องค้ำแอลกอฮอล์
17	หญิงวัยแรงงาน อายุ 28 ปี สถานภาพสมรสคู่ ไม่มีลูก ลักษณะครอบครัวเดี่ยวการศึกษาสูงสุด ป.6 ประกอบอาชีพค้าขาย มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 5,000 บาท ค้ำเครื่องค้ำแอลกอฮอล์เป็นประจำ คู่สมรสค้ำเครื่องค้ำแอลกอฮอล์
18	หญิงวัยแรงงาน อายุ 35 ปี สถานภาพสมรสคู่ มีลูก 2 คน เพศชายอายุ 16 ปี และ เพศหญิงอายุ 12 ปี ลักษณะครอบครัวชาย การศึกษาสูงสุด ป.6 ประกอบอาชีพ เกษตรกรรม มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,000 บาท ค้ำเครื่องค้ำแอลกอฮอล์เป็นประจำ คู่สมรสค้ำเครื่องค้ำแอลกอฮอล์
19	หญิงวัยแรงงาน อายุ 34 ปี สถานภาพสมรสคู่ มีลูก 2 คน เพศชายอายุ 18 ปี และ 13 ปี ลักษณะครอบครัวชาย การศึกษาสูงสุด ป.5 ประกอบอาชีพ เกษตรกรรม มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,000 บาท ค้ำเครื่องค้ำแอลกอฮอล์เป็นประจำ คู่สมรสค้ำเครื่องค้ำแอลกอฮอล์
20	หญิงวัยแรงงาน อายุ 30 ปี สถานภาพสมรสคู่ มีลูก 2 คน เพศหญิงอายุ 9 ปี และ 5 ปี ลักษณะครอบครัวเดี่ยว การศึกษาสูงสุด ม.3 ประกอบอาชีพ เกษตรกรรม มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 8,000 บาท ค้ำเครื่องค้ำแอลกอฮอล์เป็นครั้งคราว คู่สมรสค้ำเครื่องค้ำแอลกอฮอล์

ตารางที่ 3 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง แสดงจำนวนและร้อยละ

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน(คน)	ร้อยละ
อายุ		
น้อยกว่า30 ปี	4	20.0
30 ถึง 40 ปี	13	65.0
มากกว่า 40 ปี	3	15.0
อายุที่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ครั้งแรก		
น้อยกว่า20 ปี	7	35.0
20 ถึง 30 ปี	10	50.0
มากกว่า 30 ปี	3	15.0
สถานภาพสมรส		
โสด	1	5.0
คู่	18	90.0
หม้าย	1	5.0
รายได้เฉลี่ยของครอบครัวต่อเดือน		
น้อยกว่า 10,000 บาท	6	30.0
10,000 ถึง 20,000 บาท	12	60.0
มากกว่า 20,000 บาท	2	10.0
การศึกษาสูงสุด		
ประถมศึกษา	10	50.0
มัธยมศึกษา	9	45.0
ระดับอุดมศึกษา	1	5.0
การประกอบอาชีพ		
เกษตรกรกรรม	15	75.0
เกษตรกรกรรมและค้าขาย	4	20.0
ค้าขาย	1	5.0
ลักษณะครอบครัว		
ครอบครัวเดี่ยว	7	35.0
ครอบครัวขยาย	13	65.0
การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของกลุ่มสมรส		
บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	18	90.0
ไม่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	2	10.0

กลุ่มตัวอย่างส่วนมากมีอายุระหว่าง 30 ถึง 40 ปี โดยอายุในการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ครั้งแรกอยู่ระหว่าง 20 ถึง 30 ปี มากที่สุด และกลุ่มตัวอย่างมีสถานภาพสมรสกลุ่มมากที่สุด สำหรับรายได้ต่อเดือนของครอบครัวกลุ่มตัวอย่างอยู่ระหว่าง 10,000 ถึง 20,000 บาท มากที่สุด ลักษณะครอบครัวส่วนมากเป็นครอบครัวขยาย คู่สมรสของกลุ่มตัวอย่างมีการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ อาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพที่พบมากที่สุดของกลุ่มตัวอย่าง

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

จากการศึกษาสามารถนำข้อค้นพบที่ได้มาแยกเป็น 4 ประเด็น คือ ลักษณะการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ สาเหตุและโอกาสนำไปสู่การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เงื่อนไขที่สนับสนุนการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และผลกระทบจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ดังมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ลักษณะการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

3.1.1 ประเภทของเครื่องดื่ม

เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ได้รับความนิยมของชาวบ้านม่วงคำโดยทั่วไปคือ เหล้า ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงความนิยมไปตามยุคสมัย ซึ่งในอดีตมีการบริโภคเหล้าที่กลั่นกันเองภายในหมู่บ้าน หรือที่เรียกว่า เหล้าต้ม ต่อมาเมื่อมีการนำเหล้าโรงเข้ามาขายในหมู่บ้านความนิยมของชาวบ้านได้เริ่มเปลี่ยนไป ชาวบ้านเริ่มหันมาบริโภคเหล้าขาว หรือ สุราขาว 35 ดีกรี ซึ่งจากการสนทนากับอดีตผู้ใหญ่บ้านของหมู่บ้านม่วงคำ ผู้ซึ่งทำการบันทึกเรื่องราวความเป็นมาของหมู่บ้านเอาไว้ ในเรื่องการเปลี่ยนแปลงทางด้านค่านิยมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของชาวบ้าน พบว่า ชาวบ้านเปลี่ยนจากการบริโภคเหล้าต้ม มาเป็นการบริโภคเหล้าขาว 35 ดีกรี เมื่อมีการตัดถนนลูกรังเข้ามาในหมู่บ้าน เนื่องจากการสัญจรที่ทำได้ง่ายขึ้นจึงมีผู้เริ่มนำเอาเหล้าขาว 35 ดีกรีเข้ามาขายในหมู่บ้าน ดังมีผู้ให้ข้อมูลที่ว่า

“สมัยตะกอนต้มเอาคนเดียว สมัยตะกอนบ้านเสามันบ่เจริญ ถนนหนทางมันบ่เจริญ ปีมีเหล้าสามสิบห้ามาขายเต๋ออยู่ ยังต้องกินเหล้าป่าเหล้าต้มกันอยู่ เมื่อถนนมันดีขึ้นมา มันเจริญเข้ามา ก็จะมีเหล้าสามสิบห้าเข้ามาขาย พอน้อยตาเป็นเอาเข้ามาขาย ก็ซื้อเป็นมากินเต๋อหน่อย เต๋อหน่อย แต่ก็ยังต้มเหล้ากันกันคนเดียวอยู่” (อดีตผู้ใหญ่บ้านม่วงคำ)

แต่ความนิยมในเหล่าขาก็เปลี่ยนไปเมื่อคนรุ่นต่อมาบริโภคเหล่าแดงเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจของหมู่บ้านเริ่มดีขึ้น ซึ่งเป็นผลของการปลูกพืชเศรษฐกิจที่ทำรายได้เป็นอย่างดีให้กับชาวบ้าน โดยพืชเศรษฐกิจที่ทำรายได้ให้กับชาวบ้าน คือ สตอร์เบอร์รี่ ความนิยมในการบริโภคเหล่าขาวของชาวบ้านจึงเริ่มลดน้อยลง เปลี่ยนมาเป็นเหล่าแม่โจง เนื่องจากเป็นเหล่าที่มีราคาแพง ถ้าหากใครได้บริโภคแล้วแสดงถึงความมีฐานะ และความทันสมัย ซึ่งก็เริ่มก่อเป็นค่านิยมในการบริโภคเหล่าแดงของหมู่บ้านม่วงคำ ในเวลาต่อมา ดังมีผู้ให้ข้อมูลไว้ว่า

“เออ เนี่ยแหละ เห็นชัดเลย ทำสตอร์เบอร์รี่กัน ทีนี้มันมีรายได้ คนมันมีรายได้ขึ้นมา มีรายได้มีเงินมีทองกันขึ้นมา แล้วเมื่อมีเงินมีทองกันขึ้นมา โอกาสที่จะได้พบปะกัน สังสรรค์กันก็เริ่มเป็นรูปธรรมขึ้นมา... ตอนนั้นเหล่าสามสิบห้าพอง เหล่าโงงนี่เริ่มมีขายกันละล่อ เหล่าแดงพองแม่โจง แล้วแต่ใครจะชอบ เหล่าต้มนี้หายละ เหล่าแดงเข้ามาก่อนสตอร์เบอร์รี่ละ แต่คนไม่ค่อยกินกัน มันแพง แม่โจงขวดหนึ่งสมัยนั้นก็สี่สิบบาท แพงที่สุดละสี่สิบบาท ผมยังได้ซื้อกินเลย ขวดสี่สิบบาทนี่หุ ขวดสี่สิบบาทนี่เอาไปนั่งโต๊ะเอาแม่โจงวางนี่ โหอันนี้หัวสูง กินเหล่าน้ำแดง รวยเลี้ยงอย่างละ แม่โจงเนี่ยละ” (อดีตผู้ใหญ่บ้านม่วงคำ)

ต่อมาความนิยมในเหล่าแม่โจงก็ได้เปลี่ยนมาเป็นเหล่าแสงโสมในปัจจุบัน ซึ่งจากข้อมูลที่ได้พบว่าที่ชาวบ้านเปลี่ยนมาบริโภคเหล่าแสงโสมแทนเหล่าแม่โจงเพราะว่ารสชาติของเหล่าแสงโสมดีกว่า ดื่มได้ง่ายกว่า รวมถึงการบริโภคผลิตภัณฑ์ดังกล่าวทำให้ไม่มีอาการปวดหัวในตอนเช้าของวันรุ่งขึ้น จากสิ่งเหล่านี้ทำให้เหล่าแสงโสมเป็นที่นิยมบริโภคของชาวบ้านทั้งหญิงและชาย จนทำให้เหล่าแสงโสมกลายเป็นเครื่องดื่มหลักเมื่อมีการจัดกิจกรรม และ การเลี้ยงสังสรรค์ภายในหมู่บ้าน ดังมีผู้ให้ข้อมูลไว้ว่า

“กินแสงโสม ตะก่อนนี่กินแม่โจง บะเดี้ยวกินแสงโสม เขาบอกว่ากินแล้วมันบ่เจ็บหัวลูกมาเมื่อเช้ามันบ่เจ็บหัว (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1)

“...เพราะบะเดี้ยวเป็นบ่เลี้ยงกันละเหล่าแม่โจง คนบ้านเขาบ่มีไฟกินเหล่าแม่โจงแล้วเป็นนิยมกินแสงโสมกัน เป็นเป็นบอกว่ามันล่ำดี ได้ยินเขาว่าแม่โจงมันบ่ล่ำ” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2)

“ส่วนมากจะเป็นเหล่านะกะบ้านนี้ เขาบ่ค่อยจะกินเบียร์กัน” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 20)

สำหรับเครื่องดื่มน้ำประเภทเบียร์นั้นได้รับความนิยมในวงจำกัด หรือ ถือได้ว่าเป็นเครื่องดื่มที่ได้รับความนิยมรองลงมา ดังจะเห็นได้จากการกิจกรรมของหมู่บ้านทุกครั้ง เจ้าภาพจะมีการเตรียมเครื่องดื่มเหล้าและเบียร์ไว้สำหรับต้อนรับผู้ที่มาช่วยงาน และ ผู้ที่มาร่วมงาน เครื่องดื่มที่หญิงวัยแรงงานและชาวบ้านส่วนใหญ่เลือกที่จะบริโภคคือ เหล้า เนื่องจากเหตุผลหลายประการ โดยหญิงบางคนให้ความเห็นว่า เครื่องดื่มเบียร์มีคติน้อยกว่าทำให้ต้องบริโภคในปริมาณที่มากส่งผลให้ท้องอืด แน่นท้อง หญิงบางคนไม่บริโภคเครื่องดื่มเบียร์เพราะว่าต้องการบริโภคเหล้าเพื่อให้เหมือนสมาชิกคนอื่นในกลุ่ม และหญิงบางคนเลือกที่จะบริโภคเหล้าเพราะไม่อยากถูกสมาชิกคนอื่นแกล้งโดยการนำเหล้ามาผสมกับเครื่องดื่มเบียร์ซึ่งจะทำให้เมามากยิ่งขึ้น สำหรับหญิงบางคนนั้น เครื่องดื่มเบียร์เป็นอีกหนึ่งตัวเลือกภายหลังจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ติดต่อกันเป็นเวลาหลายวัน หรือ เมื่อมีอาการเมาค้าง และ สำหรับหญิงบางคนนั้นเลือกดื่มเพราะได้รับเกียรติในการเป็นแขกเมื่อมีกิจกรรมในหมู่บ้าน ซึ่งเบียร์ที่นิยมบริโภคคือ เบียร์ช้าง และจากปัจจัยที่กล่าวมาทั้งหมดทำให้เหล้าได้รับความนิยมอย่างมากของชาวบ้าน ม่วงคำ รวมถึงหญิงวัยแรงงานด้วย

หญิงบางคนเลือกดื่มเครื่องดื่มเบียร์เพราะว่าถูกเชิญให้ไปเป็นแขกร่วมงาน โดยให้เหตุผลที่เลือกดื่มเบียร์ว่า เพราะการดื่มเมื่อเป็นแขกรับเชิญไม่มีเพื่อนฯ มาคอยยื่นคยอให้ดื่มจึงสามารถที่จะเลือกดื่มได้ ดังมีผู้ให้ข้อมูลไว้ว่า

“...แต่ถ้าหากกินเบียร์นี้มันอย่างใดหา ถ้าไปงานแล้วเขาไปนั่งโต๊ะเนี่ยเขาก็กินเบียร์ได้ แต่ถ้างานที่เขาต้องเข้าหาหมู่เดียวกันเนี่ยมันบังคับมานั่งโต๊ะกันละ เขากำเหล้าเขาก็จำเป็นต้องกินเหล้า” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1)

หญิงบางคนหลีกเลี่ยงการบริโภคเครื่องดื่มเบียร์เพราะกลัวถูกสมาชิกในกลุ่มกลั่นแกล้งโดยนำเอาเหล้ามาผสมกับเครื่องดื่มเบียร์ ซึ่งจะทำให้อาการเมาเพิ่มมากยิ่งขึ้นซึ่งอาจทำให้เมาหนัก ดังนั้นจึงเลือกที่จะบริโภคเหล้าแทนเครื่องดื่มเบียร์ ดังคำกล่าวที่ว่า

“กลัวเขาเอาสังขยาหื้อ เอาเข้าสูนกัน เวลาหากินเบียร์เนาะ ละเขาถูกไปเข้าห้องน้ำ เขาลักเอาเหล้ามาใส่หื้อ มันจ้วงยุบ เขาต้องกินเหล้า กินเบียร์บได้...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 18)

“สมัยตะก่อนนี้ ถ้าจะอุ้ไปเป็นบ่ได้กั้นกั้นอย่างบะเดี้ยว สมันตะก่อนคนบ้านเฮาเป็น จะกินเหล้ากั้นเมื่อมีก้านมีงาน มีประเพณีกั้น มีก้านมีงานนี้ก็สมมติว่า ขึ้นบ้านใหม่ ปอย งานบวช ปอยเข้าสังข์ ปอยเข้าสังข์นี่ก็คือก้านทำบุญหากนตาย ก้านทำบุญหากนตายนี้เป็นฮ้องว่าปอยเข้าสังข์ หรือก้านทำบุญหากนตายครบร้อยวัน ละก็มีลงแขกทำไรทำนากัน ก็มีลงแขกช่วยกัน เอามือกั้น เป็นก็เลยต้องเลี้ยงดูกันเป็นธรรมดา คล้ายๆกับเป็นสังคม” (อดีตผู้ใหญ่บ้านม่วงคำ)

การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ดังที่กล่าวมาข้างต้น พบว่า ความถี่ของการบริโภคได้เริ่มเปลี่ยนแปลงไป เมื่อมีการปลูกพืชเศรษฐกิจในเชิงเพื่อการค้าขาย หรือ ที่เรียกว่า มีการเปลี่ยนแปลงระบบการเกษตรเพื่อยังชีพ มาเป็น ระบบการเกษตรเพื่อการค้า ซึ่งความถี่ของการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของชาวบ้านเริ่มมีมากขึ้นหลังจากการปลูก สตอร์เบอร์รี่เป็น ต้นมา ดังมีผู้ให้ข้อมูลไว้ว่า

“ครับ ปีสองพันห้าร้อยชาวสามก็จะมีการเปลี่ยนแปลงการเกษตรเป็นเหมยยุคหนึ่ง เป็น ก้านนำเอาเทคโนโลยีเข้ามา คือว่า เป็นสตอร์เบอร์รี่...กั้นนั้น เริ่มแล้ว คือว่า จากยุคนั้นมาเริ่มมีการ เปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัดว่า คนเริ่มกินเริ่มแอ้ว เพราะมีดั่งค์มีรายได้ไง ที่นี้ผมว่าย้อนหลังไปคน รุ่นตะก่อนเป็น ไตถึงบ่กิน เพราะบ่มีรายได้ไง ก้านเกษตรบ่มีก้านพัฒนา ก้านเกษตรบ่มีรายได้ แบบ ว่าเป็นเกษตรแบบพอเพียง...” (อดีตผู้ใหญ่บ้านม่วงคำ)

ซึ่งการเปลี่ยนแปลงระบบการเกษตรเพื่อยังชีพมาเป็นการเกษตรเพื่อการค้า ขายนี้นี้ยังส่งผลให้การจัดงานเลี้ยงสังสรรค์ต่างๆ มีค่าใช้จ่ายมากกว่าในอดีต และการเลี้ยงสังสรรค์ยัง จัดขึ้นเมื่อชาวบ้านในครอบครัวหนึ่งๆ เริ่มเพาะปลูกพืชจำนวนมากในพื้นที่ของตนเอง ซึ่ง เปรียบเสมือนการสร้างค่านิยมเพื่อแสดงถึงฐานะของตนเองอีกทางหนึ่ง นอกจากนั้นกลุ่ม คนที่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นั้น ได้เริ่มมีคนรุ่นใหม่เข้ามาร่วมในการสังสรรค์ ซึ่งจากเดิมมี เพียงคนเฒ่าคนแก่ที่มาร่วมสังสรรค์กันเมื่อมีเสร็จสิ้นการลงแรงเพื่อช่วยเหลือกันเท่านั้น ดังมีผู้ให้ ข้อมูลไว้ว่า

“อ้อ ไปช่วยงานกัน ลงแขกช่วยกัน เก็บสตอร์เบอร์รี่ฟ่อง ปลูกสตอร์เบอร์รี่ฟ่อง อันนี้ เริ่มละ มันมีแบบว่าเอิกเกริก คือว่ามันมี แต่สมัยก่อนมันก็มีแต่ก็มีเฉพาะคนเฒ่าคนแก่ที่เป็นฉลอง กั้น แล้วมาเหมยยุคเนี่ย ยุคที่เศรษฐกิจมันเริ่มฟื้นตัว เศรษฐกิจเริ่มดีเนี่ย มีรายได้กั้นขึ้นมา มี รายได้เข้ามาในชุมชนในหมู่บ้านเนี่ยมันเป็นเหมยยุคหนึ่ง เป็นคนรุ่นใหม่ คนรุ่นเก่ามันก็เรื่อยๆ มัน

ก็ผ่านไปหยั่งอั้นนะ คนรุ่นใหม่ก็คือว่าเป็นคนหนุ่มคนกำลัง เริ่มทำการเกษตรเข้ามา คนรุ่นใหม่จะ เริ่มมีการเลี้ยงฉลองกัน ไผ่ปลุกสตอร์เบอร์รี่หมื่นกล้า(หนึ่งหมื่นต้น)นี้ต้องเลี้ยงกันละ...เลี้ยงกันฉลองกันไว้ก่อน เพราะว่าหันแล้วว่าอนาคตมันต้องได้เงินแน่ แล้วมันก็เป็นไปอย่างนั้นจริงๆ” (อดีตผู้ใหญ่บ้านม่วงคำ)

หลังจากนั้นความถี่ของการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พบว่ามีความสัมพันธ์กับการจัดงานต่างๆ ในหมู่บ้าน ได้แก่ เทศกาล งานตามประเพณี งานบุญต่างๆ งานศพ การทำบุญร้อยวัน และการเลี้ยงผีเจ้าที่ รวมถึงการจัดงานเลี้ยงฉลองต่างๆ ซึ่งนอกจากจะมีการบริโภคในคนรุ่นใหม่แล้ว ในปัจจุบันยังพบว่าผู้หญิงก็มีการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ด้วยเช่นกัน รวมทั้งหญิงวัยแรงงานก็มีการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในโอกาสดังกล่าว โดยส่วนใหญ่เป็นการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในหมู่บ้านม่วงคำ ซึ่งจำนวนครั้งในการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในแต่ละเดือนมีความแตกต่างกัน ดังมีผู้ให้ข้อมูลไว้ว่า

“แล้วแต่ทำงานบ่อยบ่อย ถ้ามีกานมงานบ่อยก็กินบ่อย เดือนกรกฎาคมนี้เริ่มงานที่ กุ้ง บ้านพิน เป็ลเลี้ยงเจ้าที่สวน ที่ไหนเหมนิ บ้านพิชล นี้ก็เลี้ยงเจ้าที่ หมู่หนึ่งตัว เหล้าสามลึง คนก็ชาวป่าย เกือบหมด เบียร์สามลึง เหล้าขาวสามลึง บ้านใหม่ร้อยเหลิม เข้าพรรษานี้เป็นบ่ได้กินเตื่อ บ่มีละ เดือนนี้กินไป 4 เตื่อ เดือนมิถุนานี้มี เลี้ยงเจ้าที่ปู่ย บ้านป่ามั่งเป็นยกขันครู สรงน้ำพระ บ้านใหม่ป่าฟองนี้บ่ได้อบได้มา เดือนพฤษภาแต่งงานเก่ง ละก็ทานหาลุงนวย สพป่าสม เก้าอั้นนะ เก้าที่จำได้นะ ” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 16)

“เดือนนี้ เดือนกรกฎาคม งานขึ้นบ้านใหม่เตื่อเตื่อ...กินเมื่อขึ้นเฮือนใหม่พื้นน้อยเหลิม เนี่ยกะ เตื่อเตื่อ เลี้ยงเจ้าที่นี้คนอื่นเป็นเลี้ยงแต่เจ้าบ่ได้ไปกิน เป็นบ่ได้มาบอก ก็บ่ได้ไปกิน มิถุนานี้ไปผ้าป่าอนามัย สรงน้ำเหยย เดือนพฤษภาศพป่าสม เป็นเลี้ยงเมื่อเลิกศพแล้ว เป็นเลี้ยงก็กินกินแล้วก็ปักบ้าน ปอยเข้าสังข์ลุงนวย แต่งงานน้องอ้อย” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 18)

“เดือนกรกฎาคม เดือนนี้ก็จะมึงงานบ้านใหม่ งานผ้าป่า แป้งเหนมกัณฑ์ที่บ้านพี่ปู่ก
 ละก็วันที่ช่วยกันพ่นยาในหมู่บ้าน เดือนมิถุนายนก็จะจำบ่ค่อยได้ละเน้อ ลองไล่ๆพ่นอ ที่แน่ๆก็
 จะมีสร้งน้ำ ผ้าป่า งานบ้านใหม่ลุงเหลิม ปอยเข้าสังข์ งานฉลองของพ่อกำนันที่เป็นได้รางวัล
 แหนบทองคำ และก็มีเลี้ยงเจ้าที่ของที่เป็ดแหมงานหนึ่ง หมดละ คิดว่านะ เดือนมิถุนายนนี้ก็มี
 บ้านศพป่าสม แต่งงานน้องแก่ง แต่งงานน้องอ้อย ละก็ปอยเข้าสังข์ของลุงนวย ” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่
 10)

สำหรับหญิงบางคนที่มีการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นประจำนั้นจะมี
 การบริโภคที่น้อยกว่าหญิงกลุ่มอื่นๆ ซึ่งนอกจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในงานต่างๆใน
 หมู่บ้าน แล้ว ยังมีการบริโภคเครื่องดื่มในโอกาสต่างๆ เช่น การชักชวนกลุ่มหญิงวัยแรงงานคน
 อื่นๆ ในหมู่บ้านบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในตอนเย็น ดังมีผู้ให้ข้อมูลไว้ว่า

“เดือนกรกฎานี้ก็บ่สู้่นะ ก็วันก็บ่สู้่นะ มันบ่ได้จำ บางวันก็บ่ได้กิน อาทิตย์หนึ่งกินซัก
 สามวัน สี่วัน ทำจะประมาณนะ เดือนมิถุนา เดือนแล้วนี้บ่ได้จำ แต่อาทิตย์ไหนจะประมาณ สามถึง
 สี่วัน อย่างวันนั้นไปบ้านศพก็กิน ตะวานี้กินตวยอ้ออ้อย แล้ววันนีบ่สู้ว่าเขาจะจวนกินบ่จวนกินก็บ่สู้
 เตื่อ” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 19)

3.1.3 รูปแบบในการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

รูปแบบและวิธีการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นั้นขึ้นอยู่กับลักษณะของ
 กิจกรรม โดยแบ่งออกเป็น การบริโภคในระหว่างกิจกรรมหรือการช่วยกิจกรรมใน
 ชุมชน และการบริโภคในกลุ่มเพื่อนสนิทในโอกาสต่างๆ เช่น การเลี้ยงเจ้าที่ การชักชวนกลุ่ม
 เพื่อนบริโภคในตอนเย็น ซึ่งรูปแบบการบริโภคเครื่องดื่มเป็นดังนี้

รูปแบบของการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของหญิงวัยแรงงานเมื่อเข้า
 ร่วมกิจกรรมของชุมชน เช่น งานขึ้นบ้านใหม่ งานแต่งงาน งานศพ การทำบุญร้อยวัน
 รูปแบบของการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นั้นจะเป็นการดื่มเหล้า แล้วดื่มน้ำตามเปล่าตาม ซึ่ง
 หญิงวัยแรงงานเรียกว่า กินเหล้าเพียว ซึ่งทางเจ้าภาพหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากเจ้าภาพจะทำ
 หน้าที่เป็นผู้รินเหล้าให้กับหญิงวัยแรงงานและผู้ที่มาช่วยงานทีละคนจนครบทุกคนในรอบแรกซึ่ง
 ทางเจ้าภาพถือว่าเป็นการขอบคุณผู้ที่มาช่วยงานทุกคน หลังจากนั้นหญิงวัยแรงงานที่มาร่วม
 กิจกรรมจะมีการบริโภคเหล้ากันเองจากเครื่องดื่มที่เจ้าภาพได้เตรียมไว้ให้ โดยหญิงวัยแรงงานจะ
 บริโภคเครื่องดื่มในรูปแบบเหล้าเพียว โดยใช้แก้วเพียวแก้วเดียวเปลี่ยนกันดื่มจนครบทุกคน หรือ

ที่เรียกกันว่า แก้ววน และจะมีการรวมกลุ่มกันตามความสนิทสนมเพื่อบริโภคเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์ต่อภายหลังจากทำงานเสร็จสิ้นแล้ว

รูปแบบการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของหญิงวัยแรงงานขณะช่วยกิจกรรมภายในครัว ซึ่งมีรูปแบบการบริโภคเหล้าโดยไม่มีการผสมน้ำหรือน้ำแข็ง แล้วดื่มน้ำตาม หรือที่เรียกว่า การดื่มเหล้าแบบเพียว ซึ่งทางเจ้าภาพนำมาให้ ดังมีผู้ให้ข้อมูลไว้ว่า

“...อย่างเวลามีกำนันมีงานนี้เจ้าภาพเป็นจ้ำงเอามาออก(ริน)หื้อเพียวๆ นะ...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 13)

“กินเพียวๆ เอน้ำลื้องเหยย อย่างสมมติว่าถ้ามีกำนันมีงานเนี่ย เขาได้ไปช่วยเป็น เจ้าภาพ เขาตั้งเอาเหล้ามาไล่เทหื้อ เขาตั้งเข (คะนั่นคะยอ) เขากิน...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 4)

“...ตั้งบ้านเฮานี้ถ้าเข้าในครัวนะ เจ้าของบ้าน เจ้าของงานนี้เป็นตั้งเอาเหล้ามาไว้ละ เป็นจะมีคนมาไล่แจก ถึงแม้ว่าเฮาจะยะกำนอยู่เขาก็จะป้อนหื้อเลย เขาจะหื้อกินเลย กินเพียวๆ เลย ...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 14)

หญิงบางคนที่ไม่สามารถบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในลักษณะดื่มเหล้าแล้ว ดื่มน้ำตาม ก็จะดื่มโดยการผสมน้ำและน้ำแข็งเพื่อให้สามารถดื่มได้ แต่การดื่มยังคงต้องดื่มหมดภายในครั้งเดียว เพื่อทางเจ้าภาพจะได้นำแก้วไปใส่เหล้าให้คนอื่นๆ ดื่มต่อไป ดังมีผู้ให้ข้อมูลไว้ว่า

“... บางทีก็กินเพียว บางทีก็กินผสม แล้วแต่เพราะปกติที่จะบ่ค่อยกินเพียวเพราะมันบาดคอ ทีจะกินใส่น้ำแข็งผสมน้ำมากกว่า...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 8)

สำหรับการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในงานศพ จะมีความแตกต่างจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในงานแต่งงาน และงานขึ้นบ้านใหม่ เนื่องจากทางเจ้าภาพจะมีนำเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มาให้กับผู้ที่มาร่วมงาน และ ผู้ที่มาช่วยงานในภายหลังจากพิธีมาปนกจเรียบร้อยแล้ว

ในการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในงานสังสรรค์หลังจากการเลี้ยงผีเจ้าที่เสร็จสิ้นนั้น ทางเจ้าภาพจะมีการเตรียมเครื่องดื่มทั้งเหล้าและเบียร์ รวมทั้งอาหารสำหรับผู้ที่ได้รับ

เชิญมาร่วม โดยสมาชิกที่มาร่วมงานสังสรรค์ประกอบไปด้วย ญาติพี่น้อง เพื่อนสนิท เพื่อนบ้าน โดยจำนวนผู้เข้าร่วมงานสังสรรค์ขึ้นอยู่กับภาระเชิญชวนของเจ้าของงานหรือเจ้าภาพเอง และ ชนิดของเครื่องดื่มที่ผู้มาร่วมงานสามารถเลือกบริโภคเหล่า หรือ เบียร์ได้ตามความต้องการ เพราะทางเจ้าของงานหรือเจ้าภาพมีการเตรียมเครื่องดื่มเหล่า และเบียร์ ซึ่งรูปแบบการบริโภคก็จะคล้ายคลึงกับการบริโภคเมื่อมีกิจกรรมอื่นๆ ในหมู่บ้าน คือ การดื่มเหล่า แล้วดื่มน้ำตาม

สำหรับหญิงวัยแรงงานที่มีการรวมกลุ่มกันในตอนเย็นเพื่อชักชวนการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นั้น รูปแบบของการบริโภคจะแตกต่างกันไปตามความต้องการของแต่ละคน ดังมีผู้ให้ข้อมูลไว้ว่า

“กินเหล่าผสมน้ำ เอาเหล่าใส่ น้ำแข็งใส่ เอาน้ำเข้าใส่ผสมกัน ถ้ามีน้ำแข็ง หรือ ถ้าไปซื้อน้ำแข็งแล้วบ่มก็กินเพียวๆ ถ้ามีน้ำแข็งก็ผสม...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 18)

“ส่วนใหญ่จะกินแบบเพียวๆ แต่ว่าเอาหน่อยเดียว แล้วก็มึนน้ำเปล่า น้ำแข็งเหย เอาน้ำลี้ยง(ดื่มน้ำตาม)เข้าไป ...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2)

“กินเพียวๆ เนี่ยกะ อด (ริน) ใส่แก้วแล้วก็กิน เอาน้ำลี้ยงเหย (ดื่มน้ำตามเข้าไป)” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 19)

หญิงบางคนมีรูปแบบการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับความรู้สึกของตนเอง ดังมีผู้ให้ข้อมูลไว้ว่า

“บางเตื่ออารมณ์ดีก็กินผสมน้ำ ลมบ่ดีก็จด (ดื่ม) เพียวๆ ไปเลย...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 16)

3.1.4 กิจกรรมระหว่างการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

กิจกรรมที่หญิงวัยแรงงานบ้านม่วงคำกระทำระหว่างการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นั้นสามารถแบ่งออกเป็นกิจกรรมระหว่างช่วยเหลือเจ้าภาพในกิจกรรมต่างๆ ของหมู่บ้าน และ กิจกรรมที่เกิดขึ้นจากการเลี้ยงสังสรรค์ ดังมีรายละเอียดดังนี้

กิจกรรมที่เกิดขึ้นระหว่างที่หญิงวัยแรงงานช่วยกิจกรรมต่างๆ เช่น ขึ้นบ้านใหม่ งานแต่งงาน และ งานศพ นั้น จะมีการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในระหว่างการทำกับข้าว หรือ การทำงานในครัว

สำหรับกิจกรรมที่เกิดขึ้นระหว่างการรวมกลุ่มในงานสังสรรค์ คือ การบริโภคเครื่องดื่มร่วมกับพูดคุยกันในกลุ่ม การกล่าวถึงบุคคลนอกกลุ่ม การร้องเพลงจากเครื่องเล่นแผ่นวีซีดี หรือที่ชาวบ้านเรียกว่าเครื่องเล่นคาราโอเกะ ซึ่งได้รับความนิยมอย่างมากในหมู่บ้านม่วงคำ ดังมีผู้ให้ข้อมูลไว้ว่า

“ก็ประมาณซักสามถึงสี่ปีมานี้เวลามีกันมีงานก็จะร้องเพลงกัน ถ้ามีมันบ่ม่วนนะ ถ้ามีมันได้ร้องเพลงกันไปกินกันไป ม่วนดี ตะก่อนมันบ่มิ บะเดี้ยวมันมี รู้สึกว่าอยู่กันเมินขึ้น เกือบทุกงานต้องมีการโอเกะ มีกินทุกบ้าน ตะก่อนต้องเซาะหาดนตรี บะเดี้ยวบ้านไหนก็มีการโอเกะ ตั้งวงกันก็เอาคาราโอเกะมาร้องเพลงกันเลย” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2)

“ก็กินเหล้ากันไป อู้กันไป ร้องเพลงก็มีเป็นเตื่อ ถ้ามันเลิกคึกก็ร้องเพลงกัน...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 18)

“ก็กินเหล้ากัน ไปนั่งอู้กันไป เล่าขวัญกันฟ่อง โสกะกันฟ่อง บางเตื่อก็ร้องเพลงกันไป ถ้ากินงานตามบ้านนี้ กินมาแล้วก็ร้องเพลงกันเนี้ยกะ เปิดคาราโอเกะร้องกัน เพลงลูกทุ่ง” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 10)

“นั่งกินกัน ซักฟ่องม๊ก ไมค์ก็ร้องเพลง หมู่แม่ญิงเขาตั้งหุ่มล่อ กองมีกินเหล้าเขาก็ตั้งร้องเพลงกัน ส่วนใหญ่มันจะมีทุกที่ ถ้ากินเหล้ากันมันตั้งมีเรื่องร้องเพลงเนี้ย” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 5)

หญิงบางคนมีการนำเรื่องไม่สบายใจหรือเครียดจากเรื่องภายในครอบครัว นำมาปรึกษาเพื่อนคนอื่นในระหว่างที่มีการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ดังมีผู้ให้ข้อมูลไว้ว่า

“อย่างมาแ่อว่าหากันมีเรื่องบ่สบายใจ ก็ซ้อมากินกันที่บ้าน กินกันไปอู้กันไป บางเตื่อก็ร้องคาราโอเกะ รุ่นนี้รุ่นม๊กไมค์” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 15)

3.1.5 เหตุผลในการตัดสินใจกลับบ้าน

จากการศึกษาพบว่า สาเหตุที่ทำให้หญิงวัยแรงงานหยุดบริโภครีโกลเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เกิดจากบทบาทหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบในครอบครัว ได้แก่ การที่ต้องดูแลสมาชิกในครอบครัว การเตรียมอาหารให้กับครอบครัว และ การมีภาระหน้าที่ที่รับผิดชอบ ดังมีผู้ให้ข้อมูลไว้ว่า

“...ถึงเวลาซักแปดโมงก็ง่วงก็ปวดเอี้ยว แก้วโม่งเขาก็จะหลับ วันพวกเขาต้องไปโงงเฮียน เขาก็เลยบึ่งคิกบ'ได้ แต่พื่ก็บ'เคยกินแปด โมงก็ง่วงก็ง่วงนี่นะ แปด โมงนี่ก็ทีกะ” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1)

“ถ้าเขาช่วยงานเป็นอย่างคาครวนี้ ถ้าวันคานี้เขาก็จะชะก้านแล้วก็ประมาณเที่ยง ถ้าเขาบ'มีก้านอะหยังแหมเขาก็อยู่ด้วยเป็น กิ้นเหล่าต่อ ถ้าเขามีก้านที่บ้านเขาก็บ'กามาเหย” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 14)

3.2 สาเหตุและโอกาสที่นำไปสู่การบริโภครีโกลเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

3.2.1 สาเหตุที่นำไปสู่การบริโภครีโกลเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ครั้งแรก

จากการศึกษาพบว่า สาเหตุที่ทำให้หญิงแรงงานบริโภครีโกลเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ครั้งแรกหลายมีประการด้วยกัน ได้แก่ จากการมีแบบอย่างของสมาชิกในครอบครัวที่บริโภครีโกลเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การถูกเชิญชวนจากบุคคลใกล้ชิด เช่น สามี คนใกล้ชิด จากสมาชิกในหมู่บ้าน ความต้องการอยากลอง ตลอดจนจนการบริโภครีโกลเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จากความเครียด ซึ่งสาเหตุเหล่านี้เป็นเพียงการเริ่มต้นเข้าสู่เส้นทางของการบริโภครีโกลเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในเวลาต่อมา

หญิงบางคนให้ข้อมูลว่า สาเหตุของการบริโภครีโกลเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นั้น เป็นสิ่งที่สามารถทำได้ เนื่องจากมีสมาชิกในครอบครัวบริโภครีโกลเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ซึ่งเปรียบได้กับการมีแม่แบบของพฤติกรรมให้กับสมาชิกเกิดการเลียนแบบ และเห็นสิ่งที่เกิดขึ้นนั้นเป็นสิ่งที่ตนเองสามารถปฏิบัติตามได้โดยไม่มีสมาชิกในครอบครัวทัดทาน หรือ ห้ามปราม ดังมีผู้ให้ข้อมูลไว้ว่า

“มันก็บ'ได้ตั้งใจที่จะกิน ในเมื่อครอบครัวเขาก็กิน เขาหันเป็นกิน เป็นกินกันเขาก็เลยกิน พ่อ แม่ พี่ น้อง เป็นกินกันหมด ก็บ'มีไผ่ว่าหื้อไผ่ ก็กินกันไป ก็เลยกินด้วยเป็น” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2)

นอกจากการมีสมาชิกในครอบครัวเป็นแบบอย่างแล้ว การถูกชักชวนจากคนใกล้ชิดและเพื่อนสนิทยังเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้หญิงวัยแรงงานเริ่มมีการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ทั้งการถูกชักชวนจากคู่สมรสของตนเอง ถูกชักชวนจากสมาชิกคนอื่นๆ ในหมู่บ้าน จากรุ่นพี่ในหมู่บ้าน อาทิเช่น กลุ่มเพื่อนสนิทรวมทั้งการได้มีบทบาทในกิจกรรมต่างๆ ของหมู่บ้าน ซึ่งเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ทำให้มีโอกาสได้รู้จักสมาชิกคนอื่นๆ ที่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ดังมีผู้ให้ข้อมูลไว้ว่า

“...ตอนที่เธอยังบ่ได้แต่งงาน พ่อแม่เป็นก็ห้ามเฮา แต่พอมาแต่งงานแล้วเป็นก็บ่ห้าม แต่เธอยังก็คิดว่ายังบ่สมควรเดื่อเพราะยังต้องเลี้ยงลูกอยู่ แต่พอลูกใหญ่ขึ้นมาอัยก็บ่บอกว่า กินเหล้า กินยาตวยเป็นพ่อง เข้าหมู่เข้าฝูงตวยเป็นพ่อง กอนๆนั้นกินเหล้ากินยาก็กิน แม่แต่จะเต็นจะรำเฮา ก็ตั้งบ่ยะอยู่แล้ว แต่พอลูกเฮาใหญ่ขึ้นมาเป็นจวนไปหั้น ไปนี้เฮาบ่กินเขาก็จะว่าเฮาหยิ่ง เฮาเบ่ง เฮาเอ็นเหมมมา...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1)

“เตื่อแรกก็ขึ้นบ้านใหม่เพื่อน ก็เลยกิน ก็เพื่อนขึ้น ก็ยะใดอะ ก็เพื่อนมันตวยกันยะอะ หยิ่งก็ตวยกันมาตั้งแต่เมื่อใดละ ก็เลยกิน เป็นว่ากินเหยียน้อย ก็เลยกิน...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 11)

นอกจากนั้น ความอยากรู้อยากลอง ที่มีอยู่ในตัวมนุษย์ทุกคน ก็เป็นสาเหตุส่วนหนึ่งที่ทำให้หญิงวัยแรงงานตัดสินใจที่จะบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เนื่องจากต้องการรับรู้ถึงความรู้สึกและความมาเป็นเช่นใด ดังมีผู้ให้ข้อมูลไว้ว่า

“เขาบอกว่า ว่าไย จะกินก่อ เขาก็เลยตอบว่ากินก็กิน จะลอง ใช้อยู่ว่าเมามันเป็นอย่างไร เมาเมาโห้ฮิ้ว ฮิ้ว กิน ก็เลยลองดูว่ามันเป็นอย่างไรบะดา...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 12)

“ใช้ลอง ลองเหล้าเลย ตอนนั้นเป็นแม่โจงเนาะ คือช่วงนั้นเป็นวันเกิดของตัวเองก็เลยลอง...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 17)

ในขณะที่หญิงบางคนบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ครั้งแรกเพราะเผชิญกับช่วงเวลาที่ยากลำบากในชีวิต เนื่องจากปัญหาภายในครอบครัว ดังมีผู้ให้ข้อมูลไว้ว่า

“...กินเมื่ออายุสาวปายละ กินเมื่อละกัน (แยกทาง) กับพี่น้องโม กินตั้งแต่เมื่ออันละ กินจนเมาเลย กินเหล้าแม่โขง...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 20)

3.2.2 บุคคลที่ชักชวนบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ครั้งแรก

สำหรับบุคคลที่ชักชวนให้มีการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ครั้งแรกของหญิงวัยแรงงาน พบว่า ส่วนมากเป็นหญิงในหมู่บ้านม่วงคำที่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มาก่อน เป็นผู้ชักชวนให้บริโภค มีเพียงส่วนน้อยที่เกิดจากการชักชวนของกลุ่มบุคคลนอกหมู่บ้าน ได้แก่ เพื่อนในโรงเรียน และเพื่อนร่วมงานเมื่อหญิงวัยแรงงานออกไปทำงานนอกหมู่บ้าน หญิงส่วนมากถูกชักชวนให้บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์โดยสามี ดังมีผู้ให้ข้อมูลไว้ว่า

“...พอลูกใหญ่ขึ้นมา อ้ายก็บอกว่า กินเหล้ากินยาตวยเป็นเหยยพอง เข้าหมู่เข้าฝูงตวย เป็นเหยยพอง...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1)

“...มันนะเป็นคนแนะนำหื้อเฮากิน ถ้าเฮาบักมันว่าเฮาบ่เข้าสังคม ก็เลยกินไปตวยมันไป...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 11)

หญิงวัยแรงงานบางคนบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพราะว่าถูกชักชวนจากหญิงในหมู่บ้าน ได้แก่ เพื่อน รุ่นพี่ ดังมีผู้ให้ข้อมูลไว้ว่า

“คนบ้านเนี้ยกะที่กินตวยกัน หมู่หลานเขาเนี้ยนิ หมู่ไอนี้วเขาหมู่นิ” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 12)

“ก็หมู่ที่สาวเขาหมู่เนี้ย เป็นกินก่อนแล้วเป็นก็มาจวนเฮว่า กินหื้อมันเข้าสังคมตวยกัน ถ่าบักมันบ่เข้าเป็น” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 4)

“...เป็นจวนกินเมื่อมีกานมิงงานเนี่ยกะ แต่บ่ใช้กินเตื้อ มีกานมิงงานเป็นก็มาจวนกิน คนบ้านเฮาเนี่ยะ” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 16)

3.2.3 ช่วงอายุที่เริ่มบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

หญิงวัยแรงงานมีการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ครั้งแรกในช่วงอายุที่แตกต่างกัน ซึ่งจากการศึกษาพบว่า หญิงวัยแรงงานส่วนใหญ่มีการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ภายหลังจากการแต่งงาน โดยมีการบริโภคในหมู่บ้านม่วงคำและบริโภคเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน หญิงวัยแรงงานบางคนเริ่มมีการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ครั้งแรกเมื่ออายุอยู่ในช่วงวัยรุ่นและยังไม่ได้แต่งงาน ขณะที่บางคนเริ่มบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ครั้งแรกเมื่อแต่งงานแล้ว นอกจากนี้จากการศึกษายังพบอีกว่า หญิงวัยแรงงานบางคนหลังจากบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ครั้งแรกแล้ว ได้หยุดการบริโภคไปช่วงหนึ่งแต่ก็กลับมาบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อีกครั้งในเวลาต่อมา

หญิงบางคนเริ่มบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ครั้งแรกในช่วงวัยรุ่นขณะที่ยังไม่ได้แต่งงานและมีการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน ได้กล่าวถึงช่วงอายุที่มีการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ครั้งแรกว่า

“เขียนตีก ป.5 บ่จบ ออกไปยะกานในเวียงเหี้ย กินเหล้าตั้งแต่เมื่ออันมาละ...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 19)

“น้องก้ากินกะ กินตั้งแต่อายุสิบเก้า ตอนนีช่าวห้า ก็หกปี” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 16)

“กินเจ้า กินตั้งแต่อายุสิบเจ็ด ตอนนั้นอยู่เฉยๆ จากนั้นก็กินมาเรื่อยๆ” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 17)

17)

“กินครั้งแรกเมื่ออายุสิบแปดปี ตอนนั้นทำงานที่ฟาร์มพริก โป่งแยงนอก...”

(ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 15)

หญิงวัยแรงงานบางคนเริ่มบริโภคเครื่องดื่มครั้งแรกหลังจากแต่งงานแล้ว และมีการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน ได้กล่าวถึงช่วงอายุที่เริ่มมีการบริโภคว่า

“ตอนนั้น ตะกอนอายุขาวนี้ยังบ่ได้กินเตื่อ แต่งงานใหม่ๆ ที่ก็ยังบ่ได้กิน เพิ่งจะมากินเมื่ออายุขาวห้าขึ้นมานะเนี่ย” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1)

“กินมาตั้งแต่เมื่อโคหะ ประมาณปีสามสาม ตอนนั้นอายุเท่าใดก็ลองไล่เอาคนเดียวเตื่อ” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 4)

“เริ่มกินเหล่าครั้งแรกเมื่ออายุขาวสามปี ถ้าเทียบเป็นปีนี่ เมื่ออันลูกที่ปีดนมได้ปีปาย ก็น่าจะประมาณปีสามหกเนี่ย” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 10)

“ถ้าหากินเมื่อปีสี่เจ็ดเนี่ยกะหา ก้อนนั้นมากบ่ได้กินเท่าใด...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 18)

“เริ่มกินมากก็ประมาณซั๊กสี่ ห้าปีมานี้บะคาย ก่อนหน้านั้นบ่ได้กิน” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 5)

“เอ เมื่อโคหา ครั้งแรกประมาณปี สามแปด หรือ สามเก้าเนี่ยละ แต่แต่ แต่ ว่า ว่า ก็ปีสามเก้า” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 8)

“เริ่มกินมาสองปี เริ่มกินมาปีไหนนะ ถ้านับบะเดียนี่ก็สองปี...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 14)

“เริ่มกินเหล่าครั้งแรกเมื่อปี สองปีห้าร้อยสี่สิบสาม” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 8)

สำหรับหญิงวัยแรงงานบางคนเมื่อบริโภครื่องดื่มแอลกอฮอล์ครั้งแรกในช่วงวัยรุ่นแล้วได้เลิกพฤติกรรมดังกล่าวไปช่วงหนึ่งและได้กลับมาบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อีกครั้งภายหลังจากการแต่งงานแล้ว ดังมีผู้ให้ข้อมูลไว้ว่า

“เริ่มกินตอนนั้นอายุ สิบหก สิบเจ็ดเนี่ยะ ตอนนั้นยังเขียนหนังสืออยู่ เพื่อเขากินกันก็เลยกินตวยเขา กินตอนนั้นมาแล้วก็ยังไม่จ๊าดเมน...ปีต่อมาเริ่มกินหมก้าเมื่อปีแล้วนี่บะคาย ปีก็มากินนี่เมื่อลูกเจ้าปอใหญ่ละ ก่อนหน้านั้นบ่ได้กิน แต่งงานละก็มีลูก ต้องเลี้ยงลูก ละหมก้อย่างมันบ่ได้ออกไปไหนก็เลยบ่กิน” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 13)

“เริ่มกินเนื้อแรกเมื่ออายุสิบแปดปี วันนั้นเป็นเลี้ยงผี ใ้ไก่สองตัว เหล้าขาวสองขวด เหล้าขาวเนี่ยะ แล้วก็แ้วกัันยุ่ม สูงเหยยแ้วตะก่อนนะ เกยหันก่อ บ่เต็มแ้วค้ำงแหมหน้อย จดกำเดียว บ่ได้เอาแ้วออกละ ลองกินดู ลองกินได้ซึกกำ ตันกินข้าวได้กำเดียว ขึ้นไปนอน อะหยังอย่าง เป็นเอาใส่อู่ หมิงหมิงมิงมิง...หลังจากนั้นมาก็บ่ได้กิน...มันจะมีหัวหน้าคนซื้อเป็นจะกินเลี้ยง เออ มันจะเริ่มตั้งแต่นั้นมา มานี้ถึงสตอร์เบอร์รี่ ก็น่าจะราวๆนั้นมา ตั้งแต่มีก้านปลุกสตอร์เบอร์รี่ พี่ก็น่าจะเริ่มกินจากตรงนั้นมา บ่ค่อยซู้คิง...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3)

“กินครั้งแรกเมื่ออายุประมาณซึกสิบแปด สิบเก้านี้แหละ ละก็ย้งไป...ที่ย้งไปเพราะว่า แต่งงานแล้วไปยะก้านในเวียง ช่วงนั้นบ่ได้กิน พอปีกมาอยู่บ้าน ดวยเพื่อนดวยฝูงเฮาก็กินดวยเบียเอียะกะ พี่ก็บ่จำนะ กองบปีสี่สาม ก็สี่สี่เนี่ยนี....” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 9)

“เมื่อใดหา เมื่ออันน้อง โมมันได้ก็ขวนนิ กินเนื้อแรกเมื่ออยู่น้ำแพรคอยสะเกิด เมื่ออันลูกได้ก็ขวนนิ กินเมื่ออายุชาวปายละ... ปีกมากินแหมก้าเมื่อบ้านพี่พา มาใหม่ดวย เป็นฮับน้องใหม่...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 20)

3.2.4 กิจกรรมในหมู่บ้านที่มีการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ปัจจุบันเมื่อมีกิจกรรมต่างๆ ในหมู่บ้านพบว่า หญิงวัยแรงงานถือได้ว่ามีบทบาทหน้าที่ที่สำคัญในกิจกรรมเหล่านั้น และ ยังพบว่าในทุกกิจกรรมของหมู่บ้านจะมีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ร่วมด้วยเสมอ จึงทำให้หญิงที่เข้าร่วมในกิจกรรมเหล่านั้นเกิดความสนิทสนมและคุ้นเคยกัน เนื่องจากมักมีการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในระหว่างการประกอบกิจกรรมอยู่เสมอ ซึ่งเป็นการรวมกลุ่มกันเฉพาะกลุ่มเพื่อนหญิงด้วยกัน โดยกิจกรรมในหมู่บ้านที่มักจะมีการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นั้นได้แก่ งานบุญต่างๆ เช่น งานขึ้นบ้านใหม่ งานแต่งงาน งานศพ การทำบุญร้อยวัน งานตามความเชื่อ เช่น การเลี้ยงผีเจ้าที่ และงานในเทศกาลต่างๆ เช่น ประเพณีฮี่เป็ง ประเพณีสงกรานต์ รวมถึงงานบุญที่เกี่ยวข้องกับทางวัด เช่น ปอยหลวง และ งานสรงน้ำพระ นอกจากนี้ยังมีการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ตามการเลี้ยงสังสรรค์ในโอกาสต่างๆ เช่น การฉลองวันเกิด การต้อนรับแขกผู้มาเยือน ทั้งจากนอกหมู่บ้านและในหมู่บ้านเดียวกัน และจากการสอบถามผู้ให้ข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้านถึงกิจกรรมที่มีการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทำให้ทราบว่า ในการจัดงานหรือจัดกิจกรรมต่างๆ มีการบริโภคเครื่องดื่มทั้งเหล้าและเบียร์เป็นจำนวนมาก ดังมีผู้ให้ข้อมูลไว้ว่า

“...ก็คิดคุณลองแหนบทองคำของกำนัน ร้อยกว่าลึง เฉพาะเหล่านะ เบียร์ยังบ่นับ ร้อยสิบสี่ลึง เหล้าแสงโสมเนี่ยนะ เบียร์ยังบ่ว่าเตื้อ แปดโมงนี่ปมีแล้ว เหล้าหมดแล้ว เนี่ยลองคิด ดูค่า ถ้าบ่ยะอะหยังต่อไปมันจะเป็นอย่างไร...” (อดีตผู้ใหญ่บ้านม่วงคำ)

หญิงวัยแรงงานได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมในหมู่บ้านที่จะมีการบริโภค เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ไว้ว่า

“... ก็นั่นเมื่อมีกำนันมีงาน แต่ถ้าอยู่ดีๆ มานั่งกั้นกั้นนี้ก็มี ก็อย่างงานวัด งานสงกรานต์ งานบอย หมู่นี้เป็นมีขอ มีดนตรี เป็นก็ซื้อมาสูกัน กั้นตำบลบ้านไถลัดกา กั้นตำบลบ้านกา มันครึกครื้น ขึ้นบ้านใหม่ก็กั้นบ้านใหม่ ส่วนมากที่จะเอาขึ้นไปกั้นนอกหมู่บ้านนี้มีซักเตื้อ ถ้ามีแต่งงานก็กั้นบ้านแต่งงาน บ้านศพนี่ถ้าเป็นเลี้ยงก็กั้น ขึ้นอยู่กับเจ้าภาพ”(ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 7)

“พี่เขานี้ ถ้าบ่มีกำนันบ่มีงานนี้จะบ่กั้น หมายความว่า ถ้าบ่มีกำนันมีงานอย่างบ้านใหม่ แต่งงาน พี่เขาก็จะบ่ล่ำซื้อมากั้น จะว่าไปกั้นเหล้าต้องเอียะ ปมี ซักเดือนก็บ่ได้กั้นเลย ซักที่สอง เดือนสามเดือนบ่ได้กั้นก็มี เมินๆ ถ้าเป็นมีกำนันมีงานก่อนถึงจะ ได้กั้น”(ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 8)

“อย่างมีงานวัด ผ้าป่ากา ทอดกฐิน ขึ้นบ้านใหม่กา ทำบุญกา แต่งงานเหี้ย หว่างนี้บ่ ไข่กั้นนะ ไปยะสวนเหี้ย บิไซไข่กั้นตั้งวัน ถ้ามีกำนันมีงานไปนค้อยกั้นเตื้อ แล้วกำนันแล้วงานละก็ยัง ยะสวนเหี้ย”(ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 18)

โดยกิจกรรมที่จัดขึ้นบ่อยในหมู่บ้านม่วงคำและทำให้มีการบริโภค เครื่องดื่มแอลกอฮอล์บ่อยที่สุด คือ การเลี้ยงผีเจ้าที่ ซึ่งจะมีการเชิญชวนเพื่อนบ้าน เพื่อนสนิท และญาติพี่น้องมาร่วมการสังสรรค์ ซึ่งจำนวนของผู้ที่มาร่วมการสังสรรค์ดังกล่าวขึ้นอยู่กับการบอกกล่าวเชื้อเชิญของเจ้าของงาน และหญิงวัยแรงงานบางคนได้กล่าวถึงความบ่อยของการเลี้ยงผีเจ้าที่ในหมู่บ้านไว้ว่า

“...เดี๋ยวคนนั้นมาฮ้อง เดียวคนนั้นมาฮ้องไปกั้นเหล้าเจ้าที่ พี่จันไข่ก้ายกั้นเหล้าเจ้าที่ แล้วนะ พี่จันต้องหลบพ่องหลีกพ่อง แต่หมู่ที่ซี้กั้นก็ไปเหี้ยกา ก็ถึงว่า กำเดียวก็เมาเหล้าเจ้าที่...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1)

“...ส่วนมากเลี้ยงเจ้าที่นี้จะเล็งนะ สมมติว่าวันนี้เลี้ยงก็มากินกันที่บ้านน่อง วันพุกเพื่อนน่องเลี้ยงก็ไป เดียวเพื่อนแหมคนก็ไป ก็มีกันเจ็ดคน เลี้ยงเจ้าที่ปีไหนหลายเตื่อ อย่างโล๊ะพริกก็เลี้ยงเตื่อ ดอกหมดก็เลี้ยง ...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 15)

“...เลี้ยงคนนิกเหลือเจ้าที่ก่อน เจ้าที่นี้มีเหล่าแดง เหล้าขาวเหยือกลม เหลือจากนั้นพอคามาเจ้ามันก็เอามาจดเหยีย ก็จวนกันกิน ก็บอกเขาว่าวันนี้เลี้ยงเจ้าที่จะมากินกันก่อน บิดมาเน่อ ก็บอกเอียะ เขาตั้งมากิน ก็เอื้อบอกหมู่เดียวกันเนี่ยกะ” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 19)

นอกจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ตามกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านแล้วเมื่อมีเพื่อนหรือคนรู้จักมาเยือน ก็เป็นอีกหนึ่งโอกาสที่จะทำให้หญิงวัยแรงงานหมู่บ้านม่วงคำต้องให้การต้อนรับและมักจะมีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ด้วยเสมอ แต่สำหรับหญิงวัยแรงงานบางคนทีบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นประจำนั้น พบว่า นอกจากจะมีการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในกิจกรรมที่จัดขึ้นภายในหมู่บ้านแล้ว การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ยังขึ้นอยู่กับความต้องการของตนเอง โดยมีการรวมกลุ่มและชักชวนกันบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในตอนเย็นเป็นประจำ ซึ่งหญิงวัยแรงงานในกลุ่มนี้จะมีความถนัดในการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มากกว่าหญิงคนอื่นๆ ดังมีผู้ให้ข้อมูลไว้ว่า

“ก็ปมีโอกาสอะหยัง บางเตื่อปะหน้ากันก็จวนกัน กินเหล้าบ้อ ก็กิน ท่าจะกู่แลงละปะเดี๋ยว เขาจวนกินก็กินตวยเขา ก็เมาตั้งวัน บางเตื่อเขาลุกตั้งดุ่มมาหาเฮา มาซื้อพริกเขาก็มาจวน พี่เฮากินเบียร์บ้อ ก็เลยบอกว่า ถ้าตัวเลี้ยงก็กิน เขาก็ไปซื้อมาเลี้ยง มากินตวยกัน” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 19)

“...สมมติว่าเฮาเดินก่ายตามภาคแล้วเขาตั้งวงกิน เขาก็จะฮ้องเฮาเข้าไปกิน เฮาก็กิน เขาต้องฮ้อง เขาตั้งบ่ยอม เขาต้องเอาหื้อเฮากินหื้อได้...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 14)

“ถ้าอย่างว่าเฮาลุกก้านมา ลูกสวนมาเขาก็ฮ้องกิน บิไซว่ากินน้กนะ กินมอกปอฮ้ายปอดี้ก็มา มาอาบนน้ำอาบนองกินอนเหยีย กินมอกม่วง มอกเบนเนียะ” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 18)

“ก็เวลาว่างๆมันอย่างใด ครีมอกครีมใจก็จวนกัน อยากกินก็กิน...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่

แต่หญิงบางคนหันมาพึ่งเครื่องดื่มนแอลกอฮอล์เมื่อเผชิญกับแรงกดดันในชีวิตจากปัญหาภายในครอบครัว และ จากการที่สามีบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อย่างต่อเนื่อง ซึ่งภายหลังจากสามีบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แล้วมีมักมีพฤติกรรมต่อว่าภรรยา รวมทั้งไม่สามารถทำงานได้ในวันรุ่งขึ้น หญิงบางคนจึงได้ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เมื่อมีเพื่อนภายในกลุ่มชักชวนดื่ม โดยไม่ขึ้นอยู่กับกิจกรรมต่างๆ ของหมู่บ้าน ดังมีผู้ให้ข้อมูลไว้ว่า

“ ก็มีอารมณ์บ่ดี เครียด ของน้องนะ เป็นมาจวนกินก็กินละ ส่วนใหญ่จะเครียดเรื่องผ้าผู่ก็ซื้อเหล้า ของน้องนะ บางเตื่อเครียดก็กินเหล้าเหี้ย มันตึงชะปะะ มันบอบ่าถูกนะ มันตึงเรื่อย ๆ ของมันนะ มันใช้ว่าไคมันก็ว่า บางเตื่อถูกมานั่งกินเหล้าเหี้ย ปะยะก้าน มันกินวันค้ำ มันกินละมันง่วง เมื่อเช้ามันถูกมามันง่วงมันก็กินต่อแหม...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 16)

3.3 เจื่อนใจที่สนับสนุนการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

3.3.1 สังคมและวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไป

สังคมนบ้านม่วงคำเป็นลักษณะของครอบครัวขยาย อันประกอบไปด้วยสมาชิกภายในครอบครัวหลายรุ่น ได้แก่ ปู่ ย่า ตา ยาย มีผู้ชายเป็นหัวหน้าครอบครัว การประกอบอาชีพของชาวบ้านส่วนใหญ่ คือ อาชีพเกษตรกรรม ซึ่งในอดีตมีการปลูกพืชหลายชนิด เริ่มจากการปลูกเมียง ปลูกข้าว กะหล่ำปลี เผือก มันแกว สตอร์เบอร์รี่ ดอกเบญจมาศ และพริกหวานตามลำดับ ชาวบ้านม่วงคำมีความผูกพันกันในลักษณะของสังคมชนบท มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน และ ร่วมกันในกิจกรรมต่างๆ ของหมู่บ้าน เช่น การช่วยกันในงานศพ งานแต่งงาน เป็นต้น

จากการสอบถามผู้ให้ข้อมูลพื้นฐานและข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้านม่วงคำ ทำให้ทราบว่า การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของผู้หญิงบ้านม่วงคำในอดีตที่ผ่านมาพบว่ามี การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อยู่บ้าง มีเพียงไม่กี่คน เนื่องจากหมู่บ้านยังอยู่ในลักษณะของหมู่บ้านที่ปิด มีเพียงส่วนน้อยที่มีการติดต่อกับสังคมนอกพื้นที่ตำบลโป่งแยง เนื่องจากการคมนาคม การสัญจรติดต่อกับพื้นที่อื่นยังมีความยากลำบาก ประกอบกับชาวบ้านยังคงมีทัศนคติในด้านลบต่อการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของผู้หญิง เมื่อผู้หญิงมีการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จะถูกกล่าวตักเตือนจากคนในครอบครัวตลอดจนสมาชิกคนอื่นๆ ในหมู่บ้าน ดังมีผู้ให้ข้อมูลไว้ว่า

“สมัยตะกอนแม่หญิง(ผู้หญิง) ละอ่อน นี่เป็นบ่กั้นกัน ก็มีกั้นกันพ่องแต่บ่บัก ตะกอนมันเป็นแหลมสังคมหนึ่ง เป็นสังคมในหมู่บ้าน เป็นสังคมที่แม่หญิงเป็นอยู่กับเห่าเฝ้ากับเรือน แต่สังคมบะเดี่ยวนี่มันเป็นสังคมที่เป็ด เป็นสังคมอิสระ มันต่างกัน ความเจริญมันเข้ามา ความพัฒนา มันเข้ามามันก็เลยทำให้อวิถีชีวิตของเฮาเปลี่ยนแปลงไปตวย คนตะกอนนี่แม่หญิงเป็นบ่ไปดั่งใด เป็นอยู่กับเห่าเฝ้ากับเรือน บ่นิยมกั้นกัน เป็นจะตำหนักกัน คนในหมู่บ้านเนียกะ คนในครอบครัวตวย...” (อดีตผู้ใหญ่บ้านม่วงคำ)

ประกอบกับในหมู่บ้านม่วงคำไม่มีโรงเรียนประถมศึกษาตั้งอยู่ การศึกษาของประชาชนบ้านม่วงคำต้องเรียนระดับประถมศึกษาในสถานศึกษาที่ตั้งอยู่นอกหมู่บ้าน ในอดีตบุตรหลานเมื่อจบการศึกษาในระดับประถมศึกษาแล้ว ชาวบ้านจะส่งบุตรหลานที่มีความต้องการศึกษา และชาวบ้านมีทุนทรัพย์เพียงพอก็จะส่งบุตรหลานไปศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาซึ่งต้องไปศึกษาในสถานศึกษาที่ตั้งอยู่พื้นที่อื่น ได้แก่ ในตัวอำเภอแมริม ในตัวจังหวัดเชียงใหม่ เป็นต้น และเมื่อมีผู้ที่ไปศึกษาในพื้นที่อื่นกลับมายังหมู่บ้านม่วงคำ ก็ได้มีการรับเอาวัฒนธรรมนั้นๆ กลับเข้ามายังหมู่บ้าน จึงทำให้หมู่บ้านม่วงคำมีทัศนคติและค่านิยมที่เปลี่ยนแปลงไป

ในด้านของวัฒนธรรมประเพณี และความเชื่อของชาวบ้านม่วงคำ เป็นไปตามลักษณะของประเพณี วัฒนธรรมและความเชื่อของชาวล้านนาโดยทั่วไป ประเพณีและวัฒนธรรมของหมู่บ้านได้แก่ ประเพณีขี้เป็ง ประเพณีสงกรานต์ พิธีขึ้นบ้านใหม่ พิธีแต่งงาน งานศพ และการทำบุญร้อยวัน สำหรับความเชื่อนั้นชาวบ้านมีความเชื่อในเรื่องสิ่งเหนือธรรมชาติที่คอยปกป้องรักษาทรัพย์สินและพืชผลทางการเกษตร ได้แก่ การนับถือผีเสื้อบ้าน การนับถือผีปู่ย่า การนับถือเจ้าพ่อคอยแดน และการนับถือผีเจ้าที่

ในอดีตเครื่องดัดแปลงแอลกอฮอล์เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของชาวบ้านในด้านพิธีกรรมที่เกี่ยวกับความเชื่อ โดยใช้เครื่องดัดแปลงแอลกอฮอล์เป็นเครื่องเซ่นไหว้เพื่อการบวงสรวง และ ใช้สำหรับการต้อนรับผู้ที่มาช่วยเหลือร่วมกิจกรรม ได้แก่ การเอามือ (การลงแขก) ต่างๆ การปลูกสร้างบ้านเรือน การช่วยเหลือในงานบ้านใหม่ เป็นต้น นอกจากนี้ เครื่องดัดแปลงแอลกอฮอล์ยังใช้สำหรับการต้อนรับแขก และ ใช้ในงานสังสรรค์เมื่อถึงเทศกาล หรือประเพณีต่างๆ เช่น ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีขี้เป็ง เป็นต้น ซึ่งการบริโภคเครื่องดื่มของชาวบ้านในอดีตจำกัดอยู่ในเฉพาะเพศชาย และประเภทของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่บริโภคกันคือ เหล้าต้ม(สุราเถื่อน)

ปัจจุบันเครื่องดัดแปลงแอลกอฮอล์ได้ถูกนำมาใช้ในทุกกิจกรรมที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน โดยมีการใช้เพื่อการเลี้ยงต้อนรับผู้ที่มาเยือน สำหรับงานฉลองต่างๆ รวมทั้งงานศพ

และการบริโภคของชาวบ้านม่วงคำจากที่เคยจำกัดในเพศชายเท่านั้น กลับแพร่หลายในกลุ่มหญิง ซึ่งหน้าที่ในการเตรียมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์คือ เจ้าภาพในแต่ละงาน จากการศึกษาพบว่า งานเลี้ยงฉลองต่างๆ ที่เกิดขึ้นนั้นเกิดจากสภาพเศรษฐกิจที่ดีขึ้นทำให้การจัดงานในแต่ละครั้งมีค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นจากในอดีต โดยค่าใช้จ่ายส่วนมากในการจัดงานต่าง ๆ จะใช้ไปกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และมีการสังสรรค์ที่บ่อยครั้งกว่าในอดีตที่ผ่านมา ซึ่งมีผู้สรุปไว้ว่า

“..เป็นเพราะว่าสมัยก่อนเหล้าอาจจะบ่นักเท่าบะเดี๋ยวนี้ แล้วก็เศรษฐกิจบอดี หรือว่าบะเดี๋ยวนี้มันเปลี่ยนแปลงไปนักมันก็เลยตามสมัย ทำจะเป็นอย่างอันนะเจ้า เศรษฐกิจดีขึ้นก็มีชะตังค์ซื้อเหล้ากินกัน เลี้ยงกัน มีกำนมีงานได้ปะกันเลิง เมื่อสมัยตะก่อนเป็นบ่ค่อยมีกำนมีงานอะหยังนักเนาะ แล้วบะเดี๋ยวนี้มีกำนมีงานอะหยังนี้ตะหยังน้อยก็ฉลองกัน ก็มีเหล้า” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2)

“สังคมนับไชเหมือนบะเดี๋ยว เป็นบ่ไชจะมีสังคม กำงานในบ้านมันก็บ่ไชอย่างบะเดี๋ยว นะ ตะก่อนมันบ่ไชจะมีอะหยัง เวลามีกำนมีงานเป็นก็บ่ได้เอาเหล้าเป็นที่ตั้งอย่างบะเดี๋ยว เป็นช่วยกำนช่วยงานแล้วก็จะบีก บะเดี๋ยวนานอะหยังก็ต้องมีเหล้าไปเหยียมค งานศพนี้ยังเลี้ยงเลย ทำจะเป็นที่เศรษฐกิจมันเริ่มดีขึ้นมา ตะก่อนสตาจ้คร้อย สตาจ้ป็นมันเซาะยาก บะเดี๋ยวจะเศรษฐกิจมันทำจะดีขึ้น กำงานมันก็หนักหนบะปอยังเอาเหล้าเป็นที่ตั้งเหม” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 4)

“สมัยก่อนเศรษฐกิจมันบอดี มันบ่ไชเหมือนสมัยบะเดี๋ยว ปีไหนกว่าจะได้เงินได้ทอง มันเซาะยาก เซาะเงินยาก บะเดี๋ยวนีมันเซาะหาง่าย มันคล่อง ปี สองปีมานีมันเซาะคล่อง บางครั้งอย่างหมู่พี่เขี้ยวนี้อยากได้เงินมอกซักป็น สองป็น เข้าโฮงพริกอบเดี๋ยวกี้ได้ออกมาละ ยกพริกมาตะกร้าหนึ่งก็ได้อะ สมัยก่อนมันปลูกผักกาด ปลูกมันแก้ว กว่าจะได้สตาจ้ต้อง สามถึงสี่เดือน...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 14)

พิธีกรรมที่เกี่ยวกับความเชื่อของชุมชนที่มีการเปลี่ยนแปลงไปที่พบได้ชัดเจนที่สุดคือ การเลี้ยงผีเจ้าที่ โดยชาวบ้านจะทำการบนบานกับผีเจ้าที่เพื่อขอให้ผลผลิตทางการเกษตรปราศจากโรคคุกคาม ขอให้ปริมาณผลผลิตจำนวนมาก และ ขอให้ราคาของผลผลิตได้ตามที่คาดหวัง ซึ่งถือได้ว่าเป็นการกระทำตามความเชื่ออันจะส่งผลให้เกิดเพื่อความสบายใจแก่เกษตรกร โดยภายหลังจากการเก็บเกี่ยวผลผลิต และ ผลผลิตเป็นไปตามความคาดหวังไว้ ก็จะมีพิธีการจัดเลี้ยงผีเจ้าที่ที่ดูแลสวนของเกษตรกร โดยชาวบ้านจะมีการนำเครื่องเช่น ไห้ว มาเลี้ยง ซึ่งประกอบไปด้วย หัวหมู อาหารคาวหวาน ผลไม้ และน้ำทิพย์ หรือ เหล้า ซึ่งขึ้นอยู่กับ

กับเกษตรกรหรือชาวบ้านเองว่าจะเช่นไรผู้เจ้าที่ด้วยเกล้าชนิดใด จะเป็นเหล่าขาว หรือ เหล่าแดง ก็ได้ ดังมีผู้ให้ข้อมูลไว้ว่า

“ก็บอกเป็นว่าจะเอาหัวหมู ข้าว เป็นต้องซื้อว่าอาหารคาวหวาน และก็มีน้ำทิพย์หรือเหล้า แล้วถ้าผลผลิตออกแล้วก็ถือว่าเขาทดแทนเป็น เขาก็ถือว่ามันเป็นมาตั้งแต่ปู่ย่าตาทวด แต่มันจะมีจริงหรือบ่จริงนั้นเขาก็บ่รู้ มันสืบทอดกันมาจากพ่อ จากแม่ จากตาของเขา เป็นถือว่าเจ้าที่คู่ดูแลเขา เขาก็ควรจะเลี้ยงดูเป็น ...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1)

“...ถ้าเขาบนเพื่อความมั่นใจของเขา เขาจะเพราะว่าเป็นประเพณีหลัก เพื่อความสบายใจของเขา ก็จะบนว่า ขอหื้อเขาได้ขายดีเน้อ ขอหื้อเขาได้เงิน ขอหื้อพริกที่เขาปลูกมันบ่มีโรคบ่มีหยั่ง ถ้ามันเหมือนกับใจที่เขาก็คิด หรือเขาได้เงินมอกเขาประทับใจ เขาก็มาว่าเขาบนเจ้าที่แล้วได้ผล เขาก็เลี้ยงเป็น” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3)

สิ่งที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างชัดเจนอีกประการหนึ่งของการเลี้ยงผีเจ้าที่ คือวิธีการเลี้ยงผีเจ้าที่ หรือ เครื่องเช่นไรที่นำมาเลี้ยง รวมทั้งกิจกรรมที่เกิดขึ้นภายหลังการเลี้ยงผีเจ้าที่เสร็จสิ้นลง ในอดีตนั้น เมื่อพิธีเลี้ยงผีเจ้าที่เสร็จสิ้นลง เครื่องเช่นไรจะถูกนำมาบริโภคกันภายในครอบครัว ได้เปลี่ยนเป็นการจัดงานเลี้ยงสังสรรค์เพื่อความรื่นเริง มีการเตรียมเครื่องดื่ม และอาหารจำนวนมาก เพื่อรับรองเพื่อนบ้าน เพื่อนสนิท และสมาชิกที่มาร่วมในการสังสรรค์ดังกล่าว ดังมีผู้ให้ข้อมูลไว้ว่า

“ก็จะเชิญหมู่เดียวกันเนี้ยกะ เวลาเป็นมาหาเขาก็เตรียมไว้ มีตั้งเหล้าตั้งเบียร์ แล้วแต่เป็นจะกิน เหล้าก็จะเตรียมไว้ สอง สามกลม แล้วแต่ว่าเป็นจะมากันนั้ก บ่แน่” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 9)

“ส่วนมากจะเตรียมไว้ละอย่างน้อยๆ อย่างเช่น เลี้ยงเจ้าที่ วันเกิด งานน้อยๆ ต้องเตรียมเหล้าไว้ละอย่างน้อยก็ลั้งหนึ่ง เบียร์หม่มต่างหาก สำหรับคนชักชวนคนเจ้า ประมานนี้ บางทีก็หม่มเหล้าก็เอาเก็บไว้ ส่วนใหญ่จะเตรียมกันไว้อย่างอ๊ี้ แสงโสมลั้ง เบียร์หม่มต่างหาก” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2)

“...ถ้าเสด็จเสาก็ไปฮ้างเขามา เขาก็มาหลายนะ เป็นชาวปุ้น ดึงแม่หญิงป้อจาย มากัน ดึงผัวดึงเมีย เวลาเป็นกินเป็นก็มาฮ้าง เวลาถ้าเสด็จเสาก็ไปฮ้างเป็นมาเหยย ชาวคนเหล่าล้งปาย เหล่าแสงโสมนะ ละก็เบียร์ล้ง หมดล้ง ก็หลายอยู่นะ เหล่าล้งเท่าใด พันแปด เบียร์ล้งสาม ร้อยปาย หัวหมูห้าร้อย ของอย่างอื่นแหม รวมแล้วก็ประมาณห้าพัน” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่18)

3.3.2 บทบาทหน้าที่ในสังคม

เนื่องจากในหมู่บ้านม่วงคำไม่มีโรงเรียนประถมศึกษาตั้งอยู่ การศึกษาของประชาชนบ้านม่วงคำต้องเรียนระดับประถมศึกษาในสถานศึกษาที่ตั้งอยู่นอกหมู่บ้าน ในอดีตบุตรหลานเมื่อจบการศึกษาในระดับประถมศึกษาแล้ว ชาวบ้านจะส่งบุตรหลานที่มีความต้องการศึกษา และชาวบ้านมีทุนทรัพย์เพียงพอก็จะส่งบุตรหลานไปศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาซึ่งต้องไปศึกษาในสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ที่อื่น ได้แก่ ในตัวอำเภอแมริม ในตัวจังหวัดเชียงใหม่ เป็นต้น ซึ่งการส่งบุตรหลานไปศึกษายังพื้นที่อื่นยังคงดำเนินมาถึงปัจจุบัน ประกอบกับการคมนาคมที่เจริญมากยิ่งขึ้นทำให้การเดินทางไปศึกษาเล่าเรียนทำได้ง่ายและสะดวกมากยิ่งขึ้น ทำให้วิถีชีวิตนักเรียนนักศึกษาต้องออกเดินทางเพื่อไปเรียนตั้งแต่ตอนเช้า และกลับถึงบ้านตอนเย็นทำให้นักเรียนนักศึกษามีบทบาทในการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านเพียงเล็กน้อย โดยบทบาทในการเข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านถูกจำกัดเฉพาะในชาวบ้านที่มีการประกอบอาชีพภายในหมู่บ้านม่วงคำ และผู้ที่ประกอบอาชีพภายในพื้นที่ตำบลโป่งแยง ซึ่งเป็นผู้ที่มีสถานภาพสมรสแล้วเป็นส่วนใหญ่

ในด้านบทบาทหน้าที่รับผิดชอบในกิจกรรมต่างๆ ในหมู่บ้านแบ่งเป็นหน้าที่รับผิดชอบของผู้ชายและความรับผิดชอบของผู้หญิง โดยผู้ชายมีบทบาทในการจัดเตรียมสถานที่ เตรียมอุปกรณ์ต่างๆ ได้แก่ โต๊ะ เก้าอี้ เต็นท์ อุปกรณ์ในการประกอบอาหาร สำหรับผู้หญิงมีบทบาทหน้าที่ในการดูแลเรื่องอาหาร ตั้งแต่การจัดหาซื้อวัตถุดิบในการประกอบอาหาร การประกอบอาหาร และการจัดอาหารสำหรับผู้ที่มาร่วมงาน รวมทั้งการทำความสะอาดภาชนะต่างๆ ภายหลังจากดำเนินงานเสร็จสิ้น

จากการศึกษาพบว่า หญิงวัยแรงงานในหมู่บ้านม่วงคำ เมื่อสมรสกับสามีแล้วมักประกอบอาชีพเกษตรกรรมโดยมีส่วนร่วมในการดูแลผลิตผลทางการเกษตรของครอบครัวร่วมกับสามี และมีบทบาทอย่างมากในการช่วยเหลือกิจกรรมต่างๆ ซึ่งถือเป็นอีกหนึ่งหน้าที่ของหญิงที่สมรสแล้ว และจากการที่เครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีส่วนร่วมในทุกกิจกรรมที่เกิดขึ้น ทำให้หญิงวัยแรงงานมีโอกาสนในการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในกิจกรรมดังกล่าว ดังมีผู้ให้ข้อมูลไว้ว่า

“พอแต่งงานก็เริ่มได้ออกงานไปช่วยเป็น ก็เริ่มมีหมู่พี่ๆเขา เป็นจวนเฮากินเฮาก็กิน”
(ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 13)

“ก่อนแต่งงานมันบ่ใช้เกย เป็นสาวก็ไปสวนสาว งานอะหยังเฮาก็บ่ได้ไปช่วยเป็น พอแต่งงานแล้วก็เริ่มได้ไป...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 15)

“...เป็นสาวก็ได้อยู่ที่บ้าน อยู่กับพ่อกับแม่ ถ้าไปทำงานก็ทำงานประจำอยู่ในความควบคุมของเป็น พอแต่งงานก็เริ่มกิน หันเป็นกินกันก็ใช้กิน เมื่อใหม่ๆก็มีคนมาจวน เป็นก็จวนกิน เมื่อมีก้านมีงานเนียะ...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 16)

บทบาทของหญิงเมื่อในหมู่บ้านมีการจัดกิจกรรม คือ การช่วยงานในด้าน การดูแลเรื่องอาหารและการบริการเป็นหลัก ได้แก่ การจ่ายตลาด การประกอบอาหารเพื่อใช้ในการเลี้ยงแขกผู้มาเข้าร่วมกิจกรรม การเสิร์ฟอาหาร นอกจากนี้ยังรวมถึงการล้างภาชนะ ภายหลังจากการจัดงานเสร็จสิ้น ดังมีผู้สรุปบทบาทหน้าที่ไว้ว่า

“ถ้าอย่างในหมู่บ้านเฮาก็จะไปช่วยเป็นยะก้าน ไปช่วยเป็นยะฮั้นยะนี่ เก็บถ้วยเก็บครว หยังเป็น...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 7)

“ไปช่วยเป็นยะก้าน ช่วยในครว เป็นแม่ครวช่วยเป็นยะกิน...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 8)

“ก็ไปเข้าครวช่วยเป็นยะกิน ทำกับข้าวเนียะ ที่ตั้งไปโสงครวอย่างเดียวะอะนะ ยะกิน ช่วยเป็น...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 11)

3.3.3 ความหมายของการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

จากการศึกษาความคิดเห็นของหญิงวัยแรงงานในเรื่องการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นั้น พบว่า หญิงวัยแรงงานส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นการพฤติกรรมที่ใช้สำหรับการเข้าสู่สังคม เพื่อแสดงความเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ดังมีผู้ให้ข้อมูลไว้ว่า

"...ถ้าเราบักินเฮาก็เหมือนอยู่ตัวคนเดียวเฮาหยังเอี้ยะ เวลาเฮาเข้ากลุ่มเป็นตั้งหมู่ตั้งหลายเป็นกั้นกันแล้วเป็นเอาหื้อเฮา ละเฮาบอกว่าวันนี้เราบักิน วันนี้บักิน กั้นเตอะเนอ เฮาก็อยู่คนเดียว มันเหมือนตัวคนเดียว ก็เลยเอ้า ไหนก็ไหน เป็นกั้นเฮากัน เป็นกั้นได้เฮาก็กั้นได้ เฮากันเหล้าบ่ใช่หื้อเหล้ากั้นเฮา ..." (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1)

"...คือว่าเข้าสังคม เป็นกั้นกันละเราบักินมันก็บ่มีวน ต้องเข้าสังคมตวยเป็น ตวยเพื่อน ตวยฝูง กั้นเอามันเนี้ยกะ" (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 18)

"...สังคมเขากันกัน คนอื่นเป็นกั้นเฮาก็ได้กั้นตวยเอี้ยกะ ถ้าเราบ่เคยกั้นเลยเขาจะบ่เอาหื้อเฮากัน ถ้าว่าเฮากันแล้วถอนออกมา" (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 8)

สำหรับหญิงวัยแรงงานบางคนมีความคิดเห็นว่าการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไม่เป็นเรื่องที่ผิดปกติแต่อย่างใด เพราะว่าสามีก็บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เช่นกัน ดังมีผู้ให้ข้อมูลไว้ว่า

"เขาจะว่าอย่างใดหา เขาก็ยังกั้น เขาบอหื้อเฮาเฮาก็ตั้งบ่ฟังเขาละ เอาเข้าๆเขาก็บ่เดือดหื้อเฮาละ เฮาก็บ่เดือดหื้อมันละ ไผจะกั้นก็กั้นไปเลย" (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 16)

"...แฟนก็บ่เดือดซึกเตื่อหลอ ต่างคนต่างกั้นนะมันบ่เดือดกัน กั้นเหล้ามาก็มาหลับหิย" (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 18)

จากการศึกษายังพบว่าสาเหตุที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่หญิงวัยแรงงานในหมู่บ้านม่วงคำยังคงมีการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อย่างต่อเนื่อง เกิดจากการไม่สามารถปฏิเสธหรือหลีกเลี่ยงการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ เพราะสมาชิกในกลุ่ม หรือ สมาชิกในหมู่บ้าน มักจะมีการคะยั้นคะยอให้มีการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อยู่เสมอเมื่อมีการรวมกลุ่ม หรือ เมื่อไปร่วมกิจกรรมที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน ดังมีผู้ให้ข้อมูลไว้ว่า

"ถ้าไปทำงานโดนเขาตีต เฮาก็กั้น คนเฮาถ้ามันกั้นแล้วเวลาไปไหนเขาก็จะว่าหื้อเฮาอย่างนั้นอย่างนี้แหละ ซักคนก็ว่าที่หนแล้วยังกั้น ก็เลยจำป็นต้องกั้นตวยกันไปแหละเอี้ยะกะ" (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 7)

"...เวลาที่เป็นเห็นเสากันแล้ว ถ้าเขาไปไหนเป็นตึงเอาหื้อเสากัน ถ้าเป็นบ่หันบ่เป็นหยัง ถ้าเป็นกันตื้อแล้วมันตึงได้กินต่อ"(ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 8)

"เขาก็ว่าเหมือนกันนะ หลายอย่างเหมือนกัน ฟ่องก็ว่าหนแล้วยังหันกิน เตือกก็ว่ากลัว เจ้าภาพเลี้ยงบ่กุ่มก้า มันตึงมีชะปะ๊ะ ถ้าออกบ้านมันตึงได้กิน บ่กินน้ก็กินน้อย เขาตึงบอกล่อ ว่า ถ้าบ่กินเหล้าบ่ถ้ำมาละ ..."(ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 4)

3.3.4 ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่มีต่อผลการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

จากการสอบถามหญิงวัยแรงงานที่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พบว่า เครื่องเล่นแผ่นวีซีดีคาราโอเกะ ถูกนำมาใช้สำหรับร้องเพลงระหว่างที่มีการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในงานเลี้ยงสังสรรค์ต่างๆ โดยหญิงวัยแรงงานให้เหตุผลว่า เครื่องเล่นวีซีดีคาราโอเกะทำให้เกิดความสนุกสนานในการบริโภค นอกจากนี้ยังส่งผลทำให้การชักชวนบุคคลอื่นๆ ในการมาร่วมบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์โดยมีการร้องเพลงเป็นส่วนประกอบนั้น ทำได้ง่ายยิ่งขึ้น ดังมีผู้ให้ข้อมูลไว้ว่า

"จวนกันเจื้อจั้นนะ บางเตือจวนกันฮ้องเพลงบ้อ มันบ่ได้ฮ้องเพลงบะคายล่อ มันกินเหล้าตวยนะกะ ฮ้องเพลงบะคายมันก็บ่ม่วน ต้องมีเหล้าตวย ฮ้องเพลงบะคายเสาก็บ่ฮ้อง มันต้องมาก่อนถึงจะฮ้อง กินเหล้าแล้วถึงจะฮ้อง" (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 10)

"ถ้าบ่มีมันก็บ่ม่วนนะ ถ้ามันได้ฮ้องเพลงกันไปกินกันไป มันม่วนดี" (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2)

2)

"คาราโอเกะถ้าบ่เปิดฮ้องนี้มันบ่ม่วน ถ้าเปิดฮ้องมันม่วนลู่ ถ้ามาได้ทีแล้วก็บ่กินกันละ มันตึงมาฮ่ากะ แต่มันนั่งเมินเหลือเก่า..." (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 19)

"...จำพวกคาราโอเกะนี้ละ ถ้ามันมีมันก็ดี ถ้าเขาเขาไปฮ้องเพลงเหยมันก็หายละ มันก็ตีเหมือนกัน..." (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 11)

ความสนุกสนานรื่นเริงจากการร้องเพลงของสมาชิกในกลุ่ม ทำให้การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ใช้เวลานานยิ่งขึ้น และปริมาณของเครื่องดื่มที่บริโภคเข้าไปก็มากขึ้น ในหญิงวัยแรงงานบางคน ดังมีผู้ให้ข้อมูลไว้ว่า

“นั่งกินเหล้าด้วยกันเป็นหมู่ แล้วก็ร้องเพลง ส่องคาราโอเกะ ละก็อู้กันบ่ตาย เมา บางครั้งก็เมานัก บางครั้งก็เมาน้อย อย่างถ้ากินนี่ก็ประมาณสามถึงสี่แก้วก็เมาละ เมา แต่เมานัก ถ้าเอาแต่ๆก็ประมาณแบนหนึ่ง เอามาจับอู้เรื่องละ” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 17)

“อันนี้ที่ตึงบ่อู้เหมือนกัน เพราะอย่างใดมันก็ตึงกิน ได้บ่หนักเหลือเกิน พอเขาเริ่มเมาเขาก็มีท่าอู้เพลงกัน เหล้าเขาตึงบ่กินละ อู้ถึงเมินี่ มันก็น่าจะเมินกว่าเดิมหน่อย...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 13)

“ยะหื้อกินเหล้าหนักขึ้น บางเตื่อเฮาอู้เพลงอยู่ก็บ่ไข่บ่ก็เตื่อ บางเตื่อก็เสิร์ฟเหล้าไปเรื่อยๆ กินเหล้าหนักขึ้น อยู่งานเมินขึ้น อู้เพลงหนักขึ้น แต่ละะ ชักเตื่อถ้าบ่มีเพลงนี้มา เมากันก็บ่กบ้านกันละ...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 10)

“กินเหล้าหนักขึ้นกะ อย่างว่าถ้าเฮากินกันแล้วบ่มีเพลง ชักคำก็ยั้งกันละ ถามกันว่ายังละบ้อ เขากัว่าอ้อ พอมันมีคาราโอเกะมันติดลู่ มันเมา กำเดียวก็คนนั้น ไข่อู้ กำเดียวหมคน ไข่อู้ ลู่ไม่คักัน มากก็คู้ถ้าบ่มีมันเหี้ย เวลาจวนกันมากินเหล้ามันก็บ่ไข่เท่าใด” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 7)

สำหรับหญิงบางคนเท่านั้น ที่การบริโภคสุราควบคู่กับการร้องเพลงจากเครื่องเล่นคาราโอเกะนั้นทำให้ปริมาณการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ลดลง

“ก็บ่มีคาราโอเกะนี่มันกินได้นัก ถ้ามีคาราโอเกะนี่มันบ่ได้กินเหล้าละ เมาอู้เพลงกันเหี้ย แต่ถ้าอู้คาราโอเกะนี่จะเลิกซำกว่า จะลู่กันอู้” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 14)

“...แต่อู้ถึงคาราโอเกะนี่ก็ทำจะบ่เปลืองเหล้าละ เฮาอู้ไป บ่ได้สนใจเหล้าละ...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 6)

3.4 ผลกระทบจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่มีต่อครอบครัว

ผลกระทบต่อครอบครัวของหญิงวัยแรงงานที่เกิดขึ้นมีไม่มาก เนื่องจากมีคู่สมรสที่บริโภคเครื่องดื่มเช่นกัน สำหรับผลกระทบที่เกิดขึ้นกับคู่สมรสของหญิงวัยแรงงานจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ คือ การหึงหวง ดังมีผู้สรุปไว้ว่า

“ถ้าเวลาที่เมานี้บ่ล่าเคียด แต่ถ้าแฟนที่เมามันจ้างเคียดไปเรื่อย เคียดไปเรื่อยอะกะคนเมาเหล่านะ เคียดหื้อพีนีก็มีพอง มีเป็นเตื้อ เรื่องบักบ้านคำ อย่างซักเตื้อเฮาไปตั้งแต่เมื่อวันก็เลยลวดถึงเมื่อคืนค้อยบัก ซักเตื้อก็บ่ได้ยะกินข้าวแลงไว้เอี้ยกะ มันก็เคียดพอง ว่ากันซักสอง สามท่าแล้วก็ยังเหยียบ อานบ้านนอนไพนอนมันก็จะขางพอง ทำนองนั้น ไปก้านไปงานมันคนน้กนาะ ซักเตื้อมันก็ลอคคำหื้อเฮาเอี้ย แต่ถ้าไปกับเพื่อนแม่หญิงตวยกันนี้จะบ่มี” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 10)

“เรื่องหึงหวงกันเนี้ยกะ แต่พีนีตั้งบ่หวังไผ เป็นท่าจะหวงเฮาก้าหะ เป็นก็จะว่าเฮากินเหล้าบ่ดีอย่างอื่น บ่ดีอย่างอื่น แต่เฮาก็กินเหล้าบ่มีพิษบ่มีภัยอะหยัง อู้กันม่วนเนี้ยกะ แต่มันท่าจะบ่ได้หวงเฮา มันคำ” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 19)

สำหรับหญิงวัยแรงงานที่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แล้วไม่เกิดผลกระทบภายในครอบครัว เหตุผลว่า เพราะว่ามีมีการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เหมือนกัน และ เมื่อต้องไปรวมกิจกรรมต่างๆ หรือ ร่วมงานสังสรรค์สามีจะไปร่วมงานด้วย และ ไม่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นประจำ ดังมีผู้สรุปไว้ว่า

“บ่เคียด บ่ว่า ก็แบบว่าเฮาไปกินเหล้ามาก็มานอนแหมห้องหนึ่ง บ่หื้อเขาได้หมั้นแยกนอนกันคนละที่...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 14)

“บ่มีซักเตื้อ เวลาไปไหนมาไหนเฮาก็ไปตวยกัน กินตวยกันแล้วก็บัก ไผตั้งบ่ได้ว่าหื้อไผละ แหมอย่างเฮาเมินๆไหนจะกินเหยียบเตื้อ บ่ได้กินหมั้นกินตั้งวันล่อ กินเมื่อมีก้านมีงานบะคาย” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 5)

“บ่เคียด เขาก็กินเฮาก็กิน เพราะมันบ่มีปัญหาภายในครอบครัว บ่ใช่ว่ากินพรวดพราดหรือมีก้านมีงานเฮาถึงกิน” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 6)